

Frivillige viser vej - Resultater fra en national spørgeskemaundersøgelse om grønne frivillige i natur- og parkforvaltning

Gentin, Sandra; Hunt, Julia Bjerre; Herslund, Lise Byskov

Publication date:
2020

Document version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:
[Unspecified](#)

Citation for published version (APA):
Gentin, S., Hunt, J. B., & Herslund, L. B. (2020). *Frivillige viser vej - Resultater fra en national spørgeskemaundersøgelse om grønne frivillige i natur- og parkforvaltning*. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Rapport

Frivillige viser vej

– Resultater fra en national spørgeskemaundersøgelse om grønne frivillige i natur- og parkforvaltning

Sandra Gentin, Julia B. Hunt og Lise Herslund

Titel

Frivillige viser vej – Resultater fra en national spørgeskemaundersøgelse om grønne frivillige i natur- og parkforvaltning

Forfattere

Sandra Gentin, Julia B. Hunt og Lise Herslund

Bedes citeret

Gentin, S., Hunt, J.B., & Herslund, L. (2020): Frivillige viser vej – Resultater fra en national spørgeskemaundersøgelse om grønne frivillige i natur- og parkforvaltning. IGN Rapport, oktober 2020. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet, Frederiksberg. 53 s. ill.

Udgiver

Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning
Københavns Universitet
Rolighedsvej 23
1958 Frederiksberg C
ign@ign.ku.dk
www.ign.ku.dk

Ansvarshavende redaktør

Claus Beier

ISBN

978-87-7903-838-7 (web)

Layout omslag

Sara Folvig

Forsidefoto

Sandra Gentin

Publicering

Rapporten er publiceret på www.ign.ku.dk

Gengivelse er tilladt med tydelig kildeangivelse

Skriftlig tilladelse kræves, hvis man vil bruge instituttets navn og/eller dele af denne rapport i sammenhæng med salg og reklame

Støttet med udlodningsmidler til friluftslivet ved Friluftsrådet

Støttet med udlodningsmidler til friluftsliv

Indholdsfortegnelse

FORORD	4
1. HVAD ER "FRIVILLIGE VISER VEJ"?	5
1.1. Projektets teoretiske afsæt.....	7
1.2. Hvorfor engagere frivillige i park- og naturforvaltningen i Danmark?	9
2. SPØRGESKEMAUNDERSØGELSEN – DESIGN OG METODE	10
3. RESULTATER	12
3.1. Arealer og opgaver og arealer, hvor grønne frivillige er aktive	12
3.2. Opgaver og naturtyper hvor grønne frivillige <i>ikke</i> er engagerede.....	16
3.3. Samarbejdet med grønne frivillige	19
3.4. Hvorfor engageres grønne frivillige i natur- og parkforvaltningen?	22
3.5. Hvordan sikres et godt samarbejde?	27
3.6. Udfordringer i forbindelse med at engagere grønne frivillige.....	30
4. PERSPEKTIVER OG DISKUSSION	35
4.1. Succesrigt samarbejde – hvordan?	35
4.2. Variation i samarbejdet med de grønne frivillige.....	37
4.3. Udbredelsen af grøn frivillighed og 'mosaic governance' i Danmark	38
5. REFERENCER.....	40
APPENDIKS – SPØRGESKEMA.....	42

Forord

Denne rapport er den første rapport af to, der præsenterer resultaterne fra forskningsprojektet ”Frivillige viser vej”. Det primære mål med projektet har været både at afdække omfanget af den grønne frivillighed i Danmark (delprojekt 1, som præsenteres her) og komme med anbefalinger til, hvordan planlæggere og forvaltere bedst muligt kan understøtte det frivillige engagement (delprojekt 2, som præsenteres i en kommende rapport).

Rapporten indeholder resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse om frivilligt engagement i park- og naturforvaltningen i Danmark. Spørgeskemaundersøgelsen er grundlaget for en kortlægning af det frivillige engagement i kommuner og Naturstyrelsens enheder.

Projektet er gennemført som et samarbejdsprojekt mellem Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning (IGN) og konsulenter fra Ingerfair¹. Der har ikke været tilknyttet en styre- eller følgegruppe til projektet. Friluftsrådet har alene bidraget med udlodningsmidler til finansiering af projektet. Rapporten er udelukkende udarbejdet af forfatterne, der har ansvaret for tekst og indhold. Der er foretaget intern kvalitetssikring ved sektionsleder Henrik Vejre og forskergruppeleder, professor Frank Søndergaard Jensen.

Forfatterne vil gerne takke alle planlæggere og forvaltere, der har taget sig tid til at svare på vores spørgeskema. Uden jeres tid og gode forklarende svar på spørgeskemaets åbne spørgsmål ville vi ikke have fået samme viden om den grønne frivillighed i Danmark.

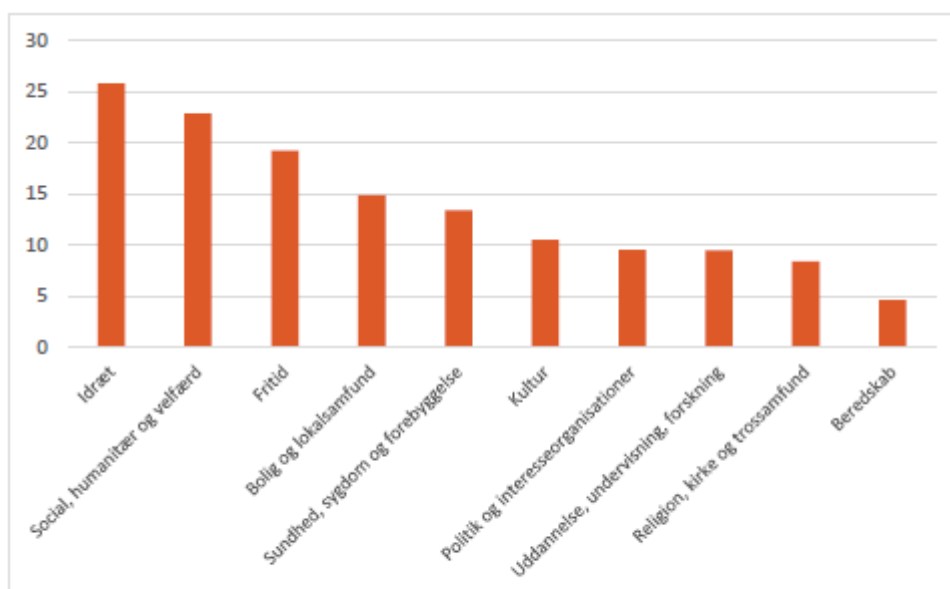
Sandra Gentin, Julia B. Hunt, og Lise Herslund

¹ Ingerfair er et konsulentbureau, der har specialiseret sig i frivillighed, både ift. kompetenceopbygning inden for det frivillige felt, rådgivning, samt evaluering og metodeudvikling relateret til frivilligt engagement.

1. Hvad er ”Frivillige viser vej”?

Traditionelt beskæftiger den danske forskning i frivillighed og civilsamfund sig med de store kendte sektorer, hovedsageligt idræt, folkeoplysning og socialt arbejde (Ibsen and Levinsen 2017).

Det ses også i de baggrundstal om den generelle frivillighed, som man kan finde fra Center for Frivillig Socialt arbejde (n.d.). Figur 1.1 viser generelle tal for frivillighed i Danmark. Her kan frivillige, som engagerer sig i naturen, både være repræsenteret under idræt (fx mountainbikere), bolig og lokalsamfund (fx lokaludvalg), politik og interesseorganisationer (fx Danmarks Naturfredningsforening) og ‘fritid’ eller ‘kultur’ (fx naturhistoriske grupper).

N = 2.503. Besvarelserne summer ikke til 100 pct. da det var muligt at sætte kryds ved flere kategorier.

Figur 1.1: Oversigt over den generelle frivillighed i Danmark. Personer, der har udført frivilligt arbejde det seneste år, fordelt på områder (Center for Frivilligt Socialt Arbejde, p. 29)

De frivillige, der er engageret i naturen, kan være løst tilknyttede og er fx engageret i at trampe stier eller samle skrald. Andre er organiserede i kogræsserlaug, høslætlaug eller i lokale naturbaserede borgerforeninger. Atter andre kender vi igennem de etablerede organisationer som Danmarks Naturfredningsforening, Fugleværnsfonden, Dansk Ornitologisk Forening og lignende organisatio-

ner. Der findes både mange forskellige typer frivillige og stor variation i deres organisering, når det kommer til frivillige i og omkring naturforvaltning.

I projektet betegner vi samlet set disse borgere og borgergrupper som 'grønne frivillige', og vi arbejder med følgende definition:

Grønne frivillige er frivillige borgere, som har deres primære aktiviteter i naturen, og som har et mål med deres aktiviteter, som kan være mere/bedre natur og/eller bedre adgangs- og friluftsmuligheder i naturen.²

Omfanget af denne form for frivillighed er ikke systematisk belyst og analyseret i Danmark. Det har derfor været dette projekts ambition at indsamle viden om den grønne frivillighed for derefter at komme med anbefalinger til det gode samarbejde imellem grønne frivillige og planlæggere og forvaltere³ i kommunerne og staten (Naturstyrelsen).

For at afdække omfanget af den grønne frivillighed har vi udsendt et spørgeskema med spørgsmål om, hvem planlæggerne/forvalterne samarbejder med, hvilke opgaver de frivillige er engagerede i, hvilke arealer de er engagerede i, hvorfor planlæggerne/forvaltere engagerer frivillige, og hvilke udfordringer der kan være i samarbejdet. Dertil kommer en række spørgsmål om organiseringen af samarbejdet og den aftale kvalitet i opgaverne. Spørgeskemaet blev udsendt til planlæggere/forvaltere i natur- og miljøafdelingerne i samtlige kommuner og til Naturstyrelsens enheder i efteråret 2017 (jf. kap. 2), og det er disse data, der præsenteres i denne rapport. På baggrund af data fra spørgeskemaet har vi desuden udledt overordnede emner, som vi – med henblik på at finde eksempler på gode løsninger og modeller, har arbejdet videre med i tre udvalgte kommuner (Middelfart, Silkeborg og Holbæk). Det var en del af forskningsprojektets delprojekt 2. Anbefalingerne fra

² Dermed betragter vi ikke de friluftsborgere, som alene har naturen/grønne områder som ramme for deres aktivitet (fx svømmere eller motionsløbere), som grønne frivillige. Der skal være et fokus og formål, som handler om naturen selv eller adgang til denne. Det omfatter både etablering og drift af faciliteter, registrering, naturpleje og en lang række friluftaktiviteter, hvor naturen er omdrejningspunktet. Denne grænse er dog ikke entydig.

³'Planlæggere/forvaltere' bruges i denne rapport som fællesbetegnelse for de ansatte i den kommunale og/eller statslige forvaltning, som samarbejder med borgere og frivillige i praksis.

delprojekt 2 har et bredt anvendelsespotentiale inden for grøn frivillighed i natur- og parkforvaltning og præsenteres i en særskilt rapport.

1.1. Projektets teoretiske afsæt

Som baggrund for dette projekt har vi bl.a. fundet inspiration i Bjarne Ibsen og Klavs Levinsens rapport "Kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige" (2017). Rapporten er kvantitativ og har baggrund i et projekt, hvor fem udvalgte kommuner svarer i dybden på, hvordan en række forskellige typer institutioner⁴ samarbejder med frivillige. En af pointerne fra rapporten er: "*Kommunernes forhold til foreninger og frivilligt arbejde har ændret sig fra påskønnelse og økonomisk støtte til ønsket om en mere aktiv kommunal involvering og samarbejde om opgaver og aktiviteter.*" Altså er det gået fra det, som kan kaldes 'værtskab', hvor man stiller fx økonomi og lokaler til rådighed, til 'partnerskab', hvor man er sammen om at definere indholdet i arbejdet (Holdt et al. 2014, pp. 11-18). Netop dette aspekt er interessant i forhold til den grønne frivillighed, da ét af de perspektiver, vi arbejder med, handler om, hvorvidt initiativerne og samarbejderne er initieret af politikerne, planlæggerne/forvalterne eller de grønne frivillige selv.

Vi har også brugt Friluftsrådets udgivelse "Frivillige i naturen" (Hunt 2017) som baggrund og inspiration. Udgivelsen baserer sig på et længerevarende aktionslæringsprojekt om samarbejdet mellem frivillige og ansatte i og omkring naturparker. Udgivelsen er baseret på systematisk indsamlede kvalitative svar fra deltagerne i projektet. Her peges der bl.a. på, at *relationsarbejdet* er afgørende, når man skal etablere gode samarbejder med frivillige, og at meget afhænger af, om du som ansat "kan og vil" (Hunt 2017, pp. 22-29). Disse to perspektiver har i høj grad indgået som baggrund for det videre kvalitative arbejde i de tre case-kommuner (delprojekt 2).

Grøn frivillighed kan i den internationale forskningslitteratur findes under begrebet "*active citizenship*". Når der er tale om active citizenship, er der tale om borgere, der er mere selvstændige og autonome og gerne vil deltage i mere end bare at blive hørt og orienteret, som det ellers ofte er gængs praksis i naturforvaltningen. De vil gerne være med ude i naturen og stå for fx pleje og etablering af stier. Den udprægede grad af selvstændighed i denne gruppe af borgere gør, at planlæggere

⁴ Institutioner dækker her over eksempelvis børnehaver, skoler, plejehjem, biblioteker og ungdomsklubber.

og naturforvaltere her kan indtage en mere faciliterende rolle (Buijs et al. 2016). International forskning viser, at active citizenship søges fremmet af flere og flere forvaltningenheder (både i kommuner og i staten) og på tværs af sektorer. Argumenterne for at involvere borgerne på en mere faciliterende måde strækker sig fra faldende budgetter, til at denne form for inddragelse giver bedre løsninger (Fors et al. 2015). Løsninger, som bidrager til social sammenhængskraft, borgernes steds-tilknytning og øger borgernes viden og interesse for natur- og miljøspørgsmål (Mattijssen et al. 2018b). Derudover er de grønne områder, som kommunerne etablerer, ofte mere ensidige, hvis de sammenlignes med områder, som grønne frivillige har været med til at udvikle. Det skyldes, at de grønne frivilliges engagement i en højere grad afspejler lokale ønsker, baseret på de frivilliges lokale viden og engagement (Aalbers & Sehested 2018). Så der er mange fordele ved at inddrage frivillige, men der er også nogle udfordringer. Her kan nævnes, hvorvidt frivillige skal eller kan deltage i beskyttelsen af sjælden natur og den mere strategiske naturforvaltning. Disse opgaver kan blive afhængig af borgernes engagement og kompetencer, hvis altså planlæggerne/forvalterne vælger at involvere frivillige i denne opgave (Mattijssen et al. 2018a).

Når de offentlige planlæggere og naturforvaltere involverer frivillige i naturforvaltningen, så udgør de forskellige grønne områder i fx en kommune en mosaik af områder med forskellig økologi og biodiversitet, men også med varierende grad af frivillige involveret og måske også forskellige typer af frivillige. Det stiller krav til planlæggerne/forvalterne. De skal være fleksible, forvalte forskellige typer områder og kunne facilitere forskellige processer. Men de skal samtidigt kunne holde overblikket og fx se, hvordan større og mindre områder kan sammentænkes og passer ind i den mere overordnede strategiske planlægning af den grønne infrastruktur (Buijs et al. 2016). Det kalder Buijs et al (2019) 'mosaic governance'. Ifølge Mattijssen et al (2017) kræver forvaltning af byers grønne områder en langsigtet forvaltning, men ved involvering af frivillige kan den langsigtede indsats udfordres af, at frivillige netop er meget engagerede i lige netop deres sag og lokalområde, og at deres motivation og interesse for at involvere sig kan forsvinde. Det er derfor planlæggeren og naturforvalterens rolle at være med til at motivere frivillige og drage nytte af det store engagement – men samtidigt holde fast i den mere overordnede strategiske planlægning som fx klimatilpasning, eller økologiske forbindelser. Derfor fremhæver Buijs et al (2016) et behov for, at planlæggerne/forvaltere indtager en mere proaktiv rolle ift. at sammentænke lokale borgerprojekter med den overordnede strategiske planlægning, så de frivilliges indsats kan få en større effekt på fx biodiversiteten m.m.

1.2. Hvorfor engagere frivillige i park- og naturforvaltningen i Danmark?

Der er to overordnede årsager til, at frivillighed giver mening. Det ene handler om det gode ved frivilligheden *i sig selv*, og det andet handler om det, frivilligheden *bidrager med*.

Frivillighed har en række positive effekter, som ikke kan relateres til værdien af det frivillige arbejde, men som kan relateres til den gevinst, der er ved at *være* frivillig. Frivillighed øger den mentale sundhed (Santini et al. 2019) såvel som den fysiske sundhed (Detollenaere et al. 2017). Det kan eksempelvis have en gavnlig effekt på sundheden at trampe stier – men stien og borgerens sundhed hører til i hver sin forvaltning. Der er også en række indikatorer, som viser, at frivillighed kan øge oplevelsen af lykke, ligesom de, der er frivillige, er mindre ensomme (Santini et al. 2019).

Således er der en række grunde til, at borgeres aktive engagement i samfund, foreningsliv og frivilligt arbejde bør understøttes. Samtidig viser de ovenfor skitserede sammenhænge, at frivillighedens samlede nytteværdi kan være svær at måle på, især ift. de langsigtede effekter. Derfor kan nogle gevinster overses, da gevinsterne også kan relateres til bedre helbred og lykkefølelse.

Ud over ovennævnte gevinster ved frivillighed er der i relation til den grønne frivillighed især tre ting på spil (Hunt, 2017, s. 17-18):

- Lokalt ejerskab (at det er de lokales egne behov og ideer, der er afsættet for prioriteter)
- Troværdighed (at ideen er opstået blandt borgerne og dermed kan den være mere troværdig, end hvis kommunen alene er initiativtageren)
- Ressourcer (at de frivillige bidrager som arbejdskraft)

Vi afgrænser os i dette projekt fra at forholde os til de økonomiske rationaler i forhold til prioritering af frivillighed og de frivilliges arbejdsindsats.

2. Spørgeskemaundersøgelsen – design og metode

For at kunne give det bedste billede af den grønne frivillighed i park- og naturforvaltningen i Danmark har vi bedt de medarbejdere i hhv. Naturstyrelsen og kommunerne, der i deres daglige arbejde har mest kontakt med grønne frivillige, om at svare på spørgeskemaet⁵. Vi har kun sendt spørgeskemaet til de forvaltninger og afdelinger, som har direkte med natur- og parkforvaltningerne at gøre.

Spørgeskemaet, kan ses i appendiks bagerst i rapporten, og berører følgende temaer⁶:

- 1) Hvilken type frivillige planlæggere/forvaltere samarbejder med, hvilke naturområder de frivillige er aktive i, og hvilke opgaver de frivillige er engagerede i?
- 2) Hvordan er samarbejdet opstået, hvordan understøttes samarbejdet med de frivillige, og hvordan er samarbejdet organiseret?
- 3) Hvilke fordele og ulemper er der ved at engagere frivillige?
- 4) Eksempler på gode og/eller udfordrende samarbejder?

Spørgeskemaundersøgelsen blev sendt elektronisk til i alt 98 planlæggere/forvaltere i 98 kommuner og 16 enheder i Naturstyrelsen, inkl. Naturstyrelsens hovedkontor i Randbøl, i september 2018. Der blev fremsendt op til to rykkere.

Svarprocenten for Naturstyrelsens enheder er 100 %. For kommunernes vedkommende dækker de indkomne 95 besvarelser fra planlæggere/forvaltere i alt 87 kommuner, og svarprocenten for kom-

⁵ Kontakten til medarbejderne skete ved at ringe på kommunens eller Naturstyrelsernes enheders hovednummer og spørge efter natur- og miljøafdelingerne og den/de medarbejder(e), som arbejder med grønne frivillighed i deres daglige arbejde.

⁶ I denne rapport belyses og analyseres særligt svarene på de første to temaer, mens svarene, der henfører til de sidste to temaer, er blev brugt til at udvælge case-kommuner og understøtte det kvalitative arbejde.

munerne er således 91,6 %. Det er vigtigt at bemærke, at enkelte kommuner har delt spørgeskemaet internt, da arbejdsopgaven om grøn frivillighed omfatter flere ansatte⁷.

⁷ Nogle kommuner indgår således med mere end én besvarelse, og derfor kan den samme grønne frivillige eller det samme samarbejde godt tage sig forskelligt ud. Dette forhold er der ikke taget hensyn til i behandling af data, da det er planlæggerne/forvalterne egne vurderinger, der var vigtige i projektet her.

3. Resultater

I dette kapitel vil vi præsentere resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen ud fra følgende overordnede emner:

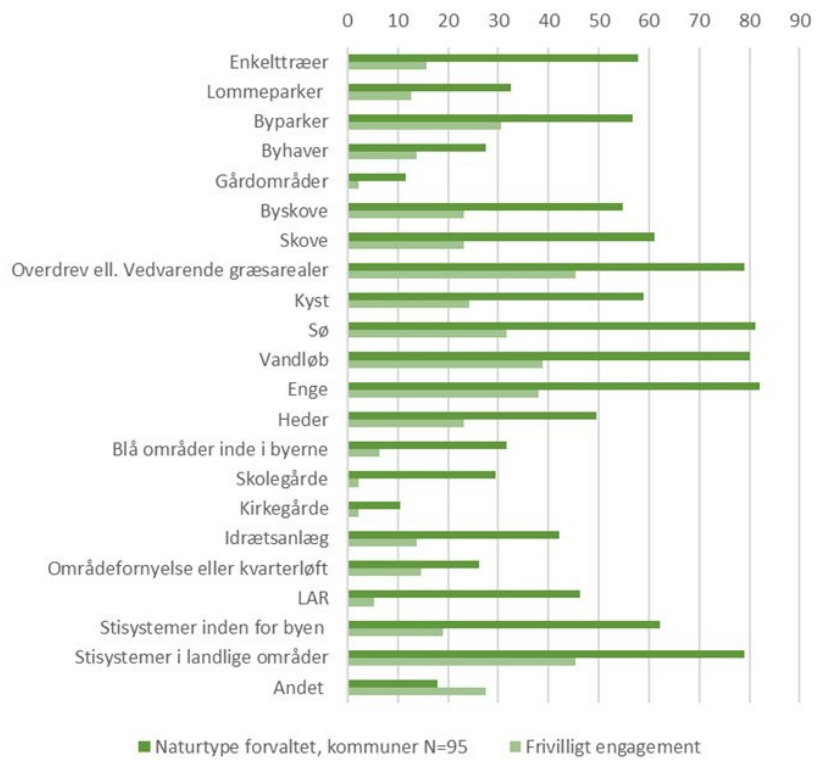
- 1) Hvordan de grønne frivillige er organiseret, og hvilken type natur de grønne frivillige er aktive/engagerede i, og i hvilke opgaver de er engagerede.
- 2) Hvordan samarbejdet er opstået, hvordan samarbejdet med de grønne frivillige understøttes, og hvordan samarbejdet er organiseret.

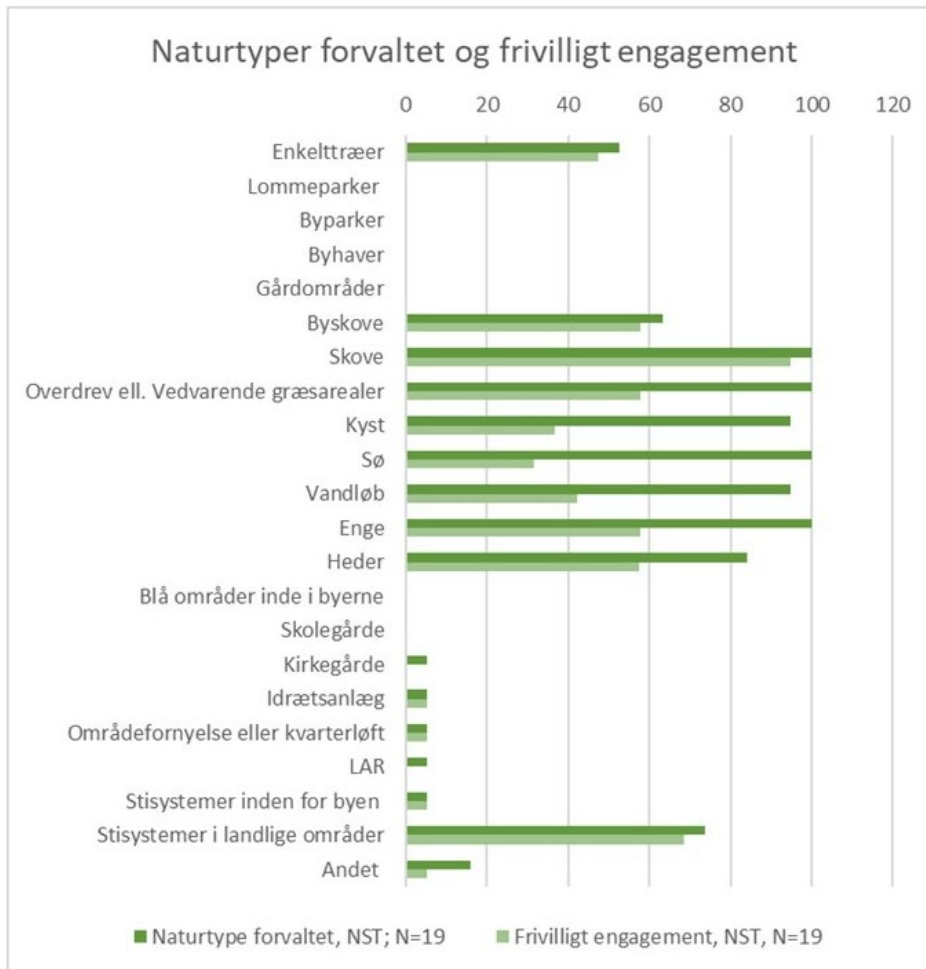
Vi har valgt at præsentere resultaterne fra hhv. kommunerne og Naturstyrelsens enheder særskilt. Det skyldes, at Naturstyrelsen fungerer som en enhed/myndighed med miljøministeren i spidsen, mens kommunerne er forskellige ift. kommunernes politiske prioriteringer på området.

3.1. Arealer og opgaver og arealer, hvor grønne frivillige er aktive

Figur 3.1 viser en oversigt over, hvilke naturtyper der forvaltes i hhv. kommunerne og Naturstyrelsens enheder, og hvor der findes grønt frivilligt engagement.

Naturtyper forvaltet og frivilligt engagement

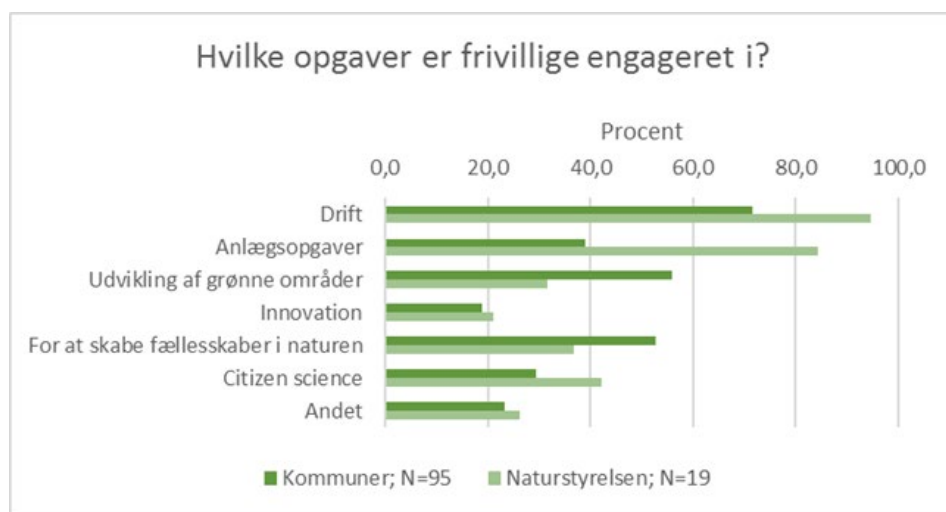

Figur 3.1: Arealer og naturtyper, der forvaltes af kommunerne og Naturstyrelsens enheder, sammenholdt med, hvor grønne frivillige er engageret. Øverste figur: Arealer forvaltet af kommunerne og grønt frivilligt engagement på det specifikke areal. Højre figur: Arealer forvaltet af Naturstyrelsens enheder og grønt frivilligt engagement. Bemærk: Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor svarene summerer til over 100 procent.

Resultaterne viser, at kommunerne og Naturstyrelsens enheder engagerer grønne frivillige på en lang række arealer og forskellige naturtyper. Kommunerne forvalter både arealer i og uden for byerne, mens Naturstyrelsens enheder næsten udelukkende forvalter arealer uden for byerne. For både kommunerne og Naturstyrelsens enheder gælder, at langt størstedelen af de grønne frivillige er engagerede på arealer uden for byerne. Dog engageres nogle grønne frivillige også i byens parker. Hvis man sammenligner svarene mellem kommunerne og Naturstyrelsens enheder, ses det tydeligt, at Naturstyrelsens enheder engagerer grønne frivillige på næsten alle deres arealtyper, mens kommuner involverer grønne frivillige på mange forskellige arealer, dog i et mindre omfang sammenlignet med Naturstyrelsen. Et eksempel er, at 95% af alle Naturstyrelsens enheder angiver, at de involverer grønne frivillige i skovene, mens kun 25% af kommunens planlæggere/forvaltere angiver

ver, at de involverer grønne frivillige i kommunens skove. En af grundene til forskellen i graden af involvering i kommunalt vs. statsejede skove kan findes i, at Naturstyrelsen stiller områder med de mest basale friluftsfaciliteter som p-pladser, toiletter og borde-bænkesæt til rådighed, mens de mere specialiserede friluftsfaciliteter som fx mountainbikespor, ridestier eller lignende ofte kræver et partnerskab med frivillige foreninger, der efterfølgende både rejser penge til anlægget, anlægger det og vedligeholder det (Gentin et al 2019). I kommunerne er der i en vis grad budgetter til fx friluftsfaciliteter, og vi kan igennem vores kvalitative arbejde konstatere, at der eksempelvis ofte tænkes i bosætning, når det kommer til kommunernes friluftprofil (det uddybes i delprojekt 2).

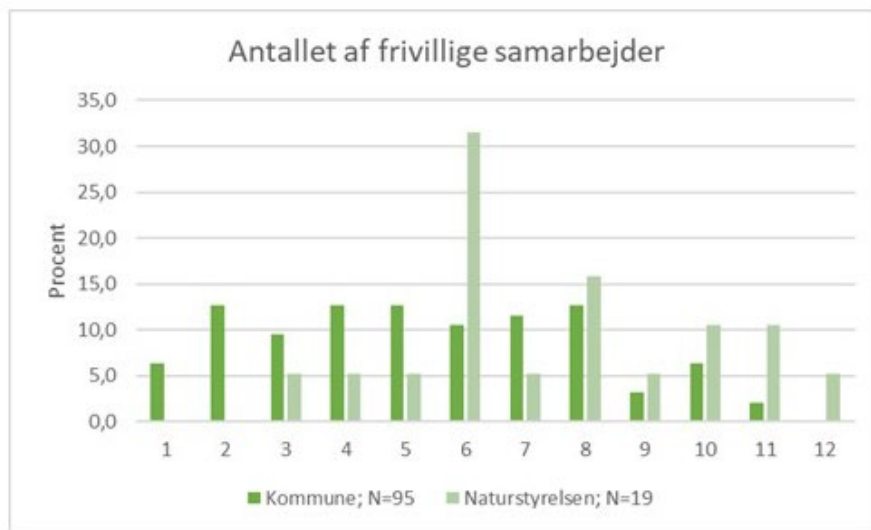
Grønne frivillige engageres fortrinsvis i anlægs- og driftsopgaver (Figur 3.2), fx i græsningslaug eller stivedligeholdelse samt udvikling af grønne områder. Derudover engageres de også i forbindelse med at skabe fællesskaber i naturen (fx etablering af legepladser, forbedre adgang til det åbne land gennem stier etc.).

Figur 3.2: Overblik over, hvilke typer opgaver de grønne frivillige er engagerede i. Bemærk: Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor svarene summerer til over 100 procent.

Kommunerne og Naturstyrelsens enheder engagerer grønne frivillige i store dele af de grønne områder, de forvalter, men det er vigtigt at have i mente, at billedet er meget varieret, og der er stor forskel på, hvor mange grupper af grønne frivillige især kommunerne involverer i naturforvaltningen. Svarene viser, at nogle kommuner samarbejder med forholdsvis få typer af grønne frivillige (1-2 grupper), mens andre samarbejder med relativt mange forskellige typer (10-11 forskellige typer), se Figur 3.3. Ud over at figuren illustrerer en stor variation ift. antallet af samarbejder, kan variatio-

nen også være udtryk for, at der i nogle kommuner ikke er så mange aktive borgere at trække på. Naturstyrelsens enheder samarbejder ofte med 6 eller flere forskellige grupper af grønne frivillige.

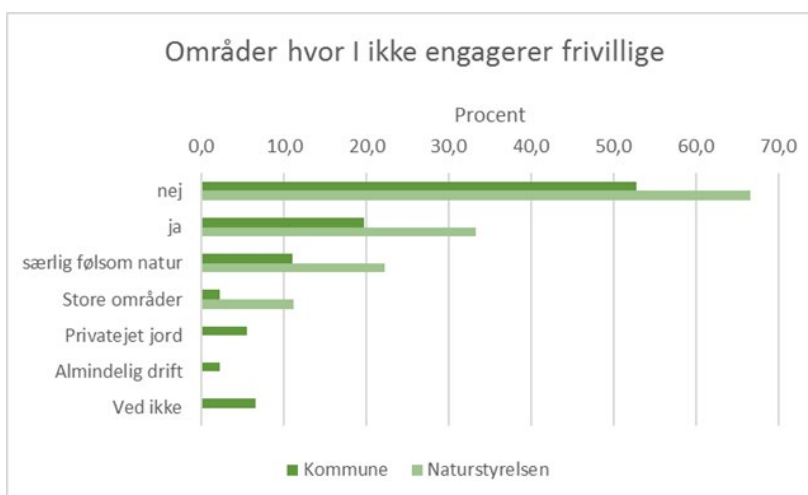
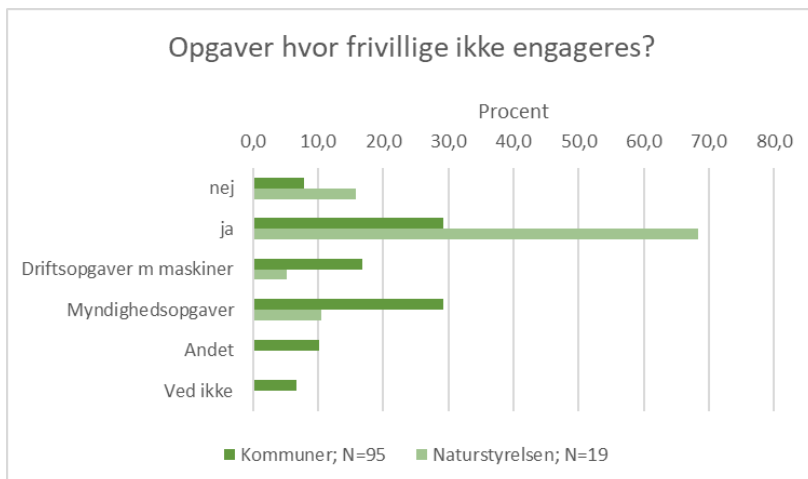

Figur 3.3: Antallet af samarbejder i hhv. kommuner og Naturstyrelsens enheder.

3.2. Opgaver og naturtyper hvor grønne frivillige *ikke* er engagerede

Vi har spurgt respondenterne, om der er særlige opgaver, hvor de grønne frivillige *ikke* involveres, ligesom vi også har spurgt, om der er naturtyper, hvor kommunerne eller Naturstyrelsens enheder *ikke* engagerer grønne frivillige⁸. Overordnet er der for kommunernes vedkommende to opgavetyper, hvor grønne frivillige ikke engageres: 1) myndighedsopgaver og 2) driftsopgaver med maskiner (se Figur 3.4).

⁸ Spørgsmålet blev stillet som et åbent spørgsmål, hvor respondenterne havde mulighed for at svare mere udførligt og begrunde deres svar, hvis de ønskede det.

Figur 3.4: Respondenternes svar på, om der er opgaver, hvor de *ikke* involverer grønne frivillige (øverst); og respondenternes svar på spørgsmålet, om er der områder/arealtyper, hvor der ikke engageres grønne frivillige (nederst). For begge figurer gælder, at for de respondenter, der har svaret ”Ja, der er opgaver/områder hvor vi ikke involverer frivillige”, er opgaven/området specificeret nedenfor.

I forhold til myndighedsopgaver angiver respondenterne, at særligt sagsbehandling, budgetlægning, tilladelser samt afrapportering er opgaver, hvor grønne frivillige ikke engageres. I forhold til driftsopgaver med maskiner er det primært opgaver, der kræver tunge eller farlige maskiner. I de kvalitative svar anfører en del respondenter ”opgaver der udføres af fastansatte medarbejdere” som opgaver, der ikke udføres af grønne frivillige, fx: ”Der er ingen tvivl om, at det ville være for ressourcekrævende og ustabil at bruge frivillige til løsning af diverse opgaver, hvor der evt. er faste deadlines, hvor opgaverne kræver en stor mængde faglighed at løse, hvor der er brug for tillid til, at opgaverne bliver løst fremadrettet på bestemte tidspunkter, og hvor der er noget på spil [for] en part, som evt. mister penge eller lignende, såfremt opgaven ikke bliver løst til tiden eller efter aftale. Det ansvar, vi sidder med, er nogle gange stort, og her har vi tilbøjelighed til at vælge stabile, faste løsninger, som giver kontinuitet. Mange af de frivillige, vi arbejder med, har også brug for fleksibi-

liteten og at kunne sige – jeg kommer måske – alt efter, om de har tid og lyst. Det skal jo være frivilligt, og motivationen skal være til stede.”

De kvalitative svar tydeliggør endvidere, at nogle respondenter nævner græsning som en opgave, hvor de ikke engagerer grønne frivillige, mens andre specifikt fremhæver græsning som noget, de engagerer grønne frivillige i, idet de anser opgaven som særlig velegnet til grønt frivilligt engagement. Netop disse modsatrettede svar indikerer den store mangfoldighed i den grønne frivillighed i park- og naturforvaltningen. Det er noget, vi udfolder yderligere i delprojekt 2.

I forhold til arealer, hvor planlæggerne/forvalterne bevidst ikke engagerer grønne frivillige, svarer en gruppe af respondenter, at de ofte ikke involverer grønne frivillige i særligt sensitive naturtyper, som kræver specialistviden (fx Natura2000 områder, eller §3 områder), som dette svar eksemplificerer: *”... der kan være hensyn til rødlistede arter, fortidsminder eller andet, der gør arbejdet så specifikt, at der ikke kan indgå frivillige”*. På den anden side er der flere respondenter, der fremhæver, at det er muligt at involvere grønne frivillige på alle typer naturområder, uanset om de er særligt følsomme eller ej, hvor de kan gå til hånd med fx driftsopgaver: *”Med den rette information og instruktion kan frivillige efter min mening betros at varetage driften af selv værdifulde botaniske lokaliteter. Der kan forekomme tilfælde, hvor forholdet til eller hensynet til private lodsejere kræver kommunens egen og professionelle indsats”*. Andre fremhæver, at det afhænger af de grønne frivilliges kompetencer: *”som udgangspunkt vurderer vi de frivilliges kompetencer i forhold til opgaven”*. Som det kan ses, er der stor forskel på tilgangen og tilliden til de grønne frivillige. I svarene spænder forståelsen fra, at der ikke findes opgaver eller områder, som ikke egner sig til grønne frivillige (men at det er et spørgsmål om information og instruktion), til at det enten ikke kan betale sig, eller at det kræver for stor faglig indsigt. Nogle involverer de grønne frivillige på alle arealer og i mange forskellige områder, mens andre er mere skeptiske i forhold til at involvere grønne frivillige, og dermed kun involverer dem i mere ’simple’ opgaver, der ikke kræver særlig specialistviden.

Denne forskel i tilgang til de grønne frivillige bunder i, at der er stor forskel på, hvad man oplever, de grønne frivillige bidrager med. I ’Frivillige i naturen’ (Hunt 2017) skitseres som sagt indledningsvist tre grundlæggende forståelser af, hvorfor det giver mening at have grønne frivillige: 1) lokalt ejerskab, 2) troværdighed og 3) ressourcer. Vi har i dette projekt fundet frem til to overordnede argumenter i forhold til grønne frivilliges bidrag: de grønne frivillige fungerer som ressource, og

de grønne frivilliges engagement giver lokalt ejerskab. Disse to forståelser afspejles også i planlæggernes/forvalternes forståelse af og tillid til de grønne frivilliges opgaveløsning. Når de grønne frivillige udelukkende ses som en ressource, bliver de af nogle planlæggere/forvaltere blot betragtet som nogen, der løser opgaver, som ellers ikke bliver løst. Her er de grønne frivilliges opgave at følge instrukser og evt. også forvaltningens initiativ. Andre planlæggere/forvaltere har også øjne for grønne frivillige som kvalitetssikring: de ser grønne frivillige som eksperter i deres eget lokalområde, og de kan tilsvarende også komme med ideer til nye projekter og deltage i udvikling af lokalområder. Tabel 3.1 nedenfor illustrerer planlæggernes/forvalternes forståelse af de grønne frivillige.

Tabel 3.1: Forskellige tilgange til grøn frivillighed: Sammenhængen mellem grunde til at involvere og engagere grønne frivillige og forventningen til de grønne frivilliges arbejdsindsats.

	Hvad ser planlæggerne/forvalterne de grønne frivillige som?	Hvad er de grønne frivilliges opgave?
De grønne frivillige som en ressource	Grønne frivillige løser opgaver, som ellers ikke bliver løst.	At følge planlæggerens/forvalternes instruktion og initiativ jf. større strategier eller idealer.
De grønne frivillige som en kvalitetssikring	Ekspert på eget lokalområde. Grønne frivillige identificerer og formulerer ideer og projekter, som tager afsæt i lokale behov/forhold.	At komme med indspil til nye projekter og hjælpe med at opretholde og sikre udvikling af eksisterende initiativer.

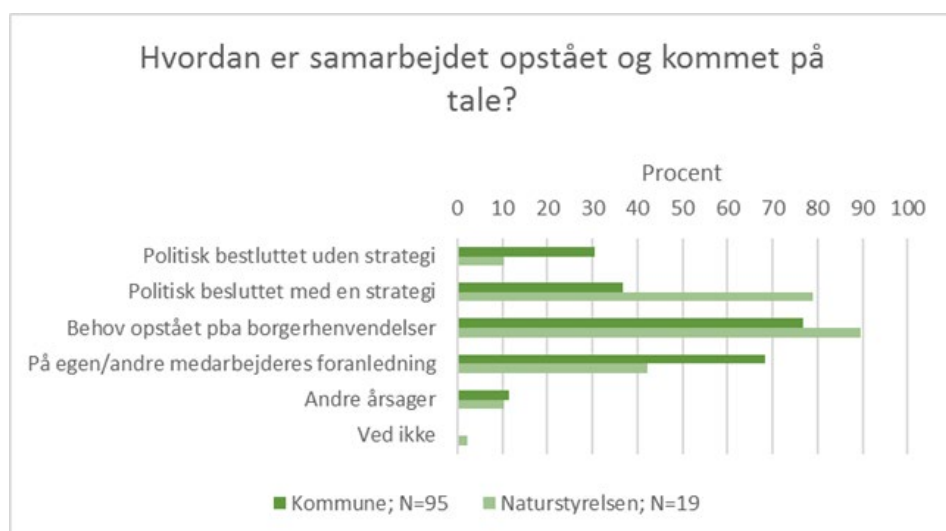
Disse forskelle i tilgange sætter spor på tværs af hele den grønne frivillighed. Det er vigtigt at understrege, at vi har oplevet denne forskel i tilgang både på individniveau – tydeliggjort i den enkelte planlægger/forvalternes svar og tilgang – men også mere overordnet på forvaltnings/myndighedsniveau, hvilket vi har kunnet se igennem fx formuleringer på hjemmesider, i skrivelser til grønne frivillige og andet. Det leder til det næste emne i denne analyse, nemlig samarbejdet med de grønne frivillige.

3.3. Samarbejdet med grønne frivillige

Ifølge respondenterne er samarbejdet mellem kommunen/Naturstyrelsens enheder primært sket på initiativ af borgerne (altså nedefra og op). 80-90% af respondenterne har initieret projekter på baggrund af et borgerinitiativ (Figur 3.5). Med andre ord er der tale om meget aktive borgere/et aktivt civilsamfund, der har et ønske om at involvere sig i lokalsamfundet. Men ikke alt samarbejde mel-

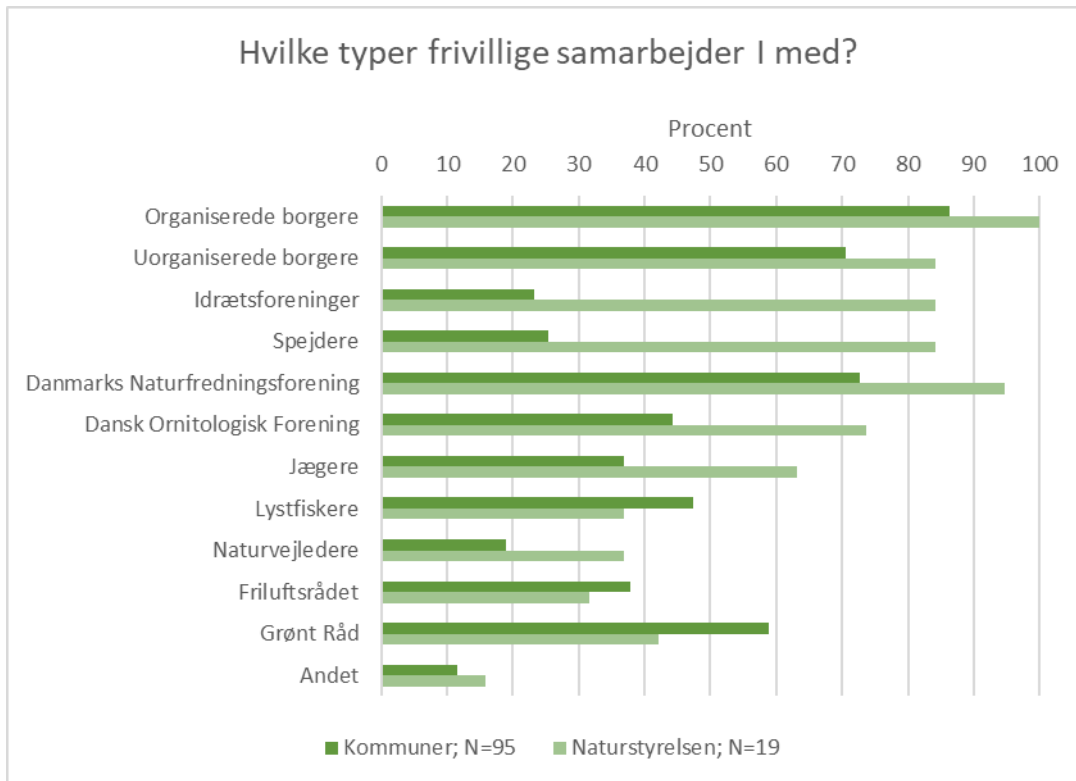
lem kommunerne/Naturstyrelsens enheder er startet nedefra og op. Planlæggerne/forvalterne i både kommuner og Naturstyrelsens enheder tager også selv initiativ til at engagere grønne frivillige (hermed kan processen karakteriseres som oppefra og ned). 70% af respondenterne i kommunerne tager initiativ til at søsætte projekter med grønt frivilligt engagement, fx ved at finde motiverede borgere der har lyst til at engagere sig i på en eller anden måde på et konkret areal, mens respondenterne fra Naturstyrelsens enheder angiver, at de i mindre grad er igangsættere.

Det karakteristiske for Naturstyrelsens vedkommende er, at der ifølge respondenterne er en politisk besluttet strategi på området, der fremmer samarbejdet med borgerne. For kommunernes vedkommende oplyser langt færre respondenter, at der er en politisk vedtaget strategi på området.

Figur 3.5: Overblik over, hvordan samarbejdet er opstået mellem planlæggerne/forvalterne i kommunerne/Naturstyrelsens enheder og de grønne frivillige. Bemærk: Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor svarene summerer til over 100 procent.

Sammenlignes dette med etablerede samarbejder og mere ”klassiske” frivillighedsundersøgelser i de kommunale institutioner, er det generelle billede, at samarbejder med frivillige og civilsamfund er noget, der opstår på baggrund af et ønske fra ledelsen (Ibsen and Levinsen 2017, p. 20). Det kan indikere, at de borgerinitierede projekter og samarbejder har større udbredelse på det grønne område end i de klassiske institutionssamarbejder.

Figur 3.6: Oversigt over, hvilke forskellige typer frivillige planlæggerne/forvalterne samarbejder med i hhv. kommunerne og Naturstyrelsens enheder. (Bemærk, at det har været muligt at sætte flere krydser, ligesom den ene kategori heller ikke udelukker den anden.)

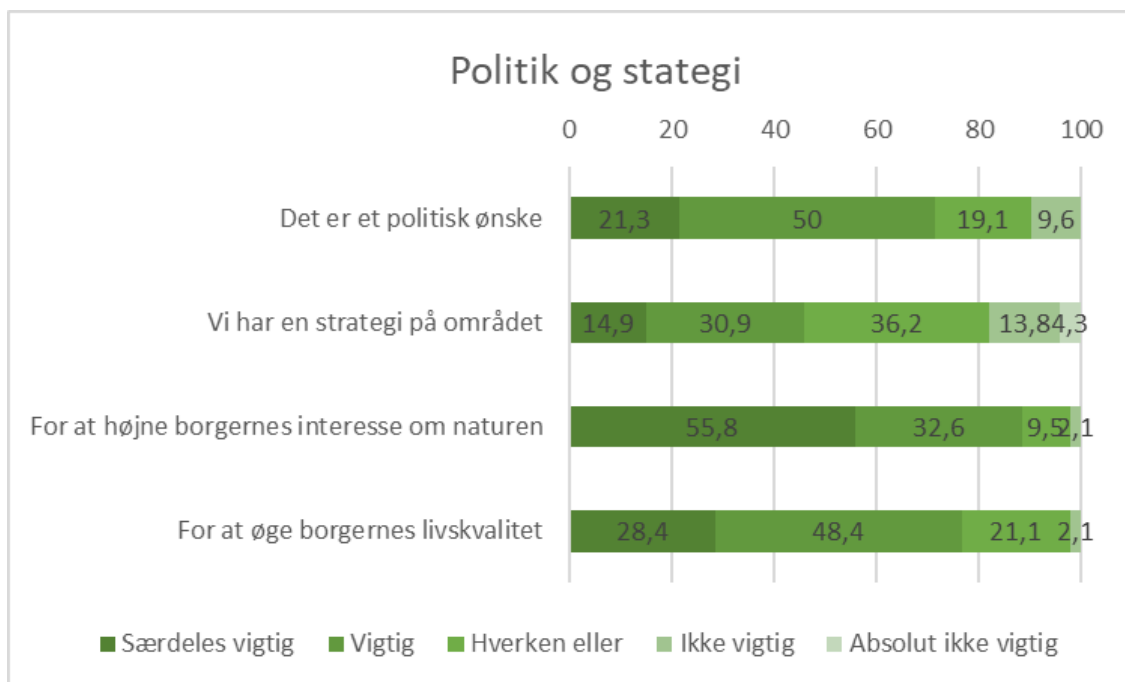
Kommunerne og Naturstyrelsens enheder samarbejder med både formelt organiserede foreninger og uorganiserede grupper af borgere (Figur 3.6). Blandt de formelt organiserede foreninger er: Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, jagtforeninger, lyst- og sportsfiskerforeninger og Friluftsrådet. Af mere uformelt organiserede samarbejder med borgerne nævner respondenterne borgere med en eller anden specifik interesse i deres lokalområde, fx borgere der ønsker at etablere en legeplads i deres boligområde eller på sportspladsen, eller borgere der ønsker at etablere nye stier i det åbne land for at forbedre adgangsmulighederne. Andre ikke formelt organiserede borgere kan være mountainbikere, der bygger spor i den lokale skov, eller borgere der ser efter dyr på en eng, eller borgere der selv ejer køerne, der græsser et kommunalt/statsejet areal. Den store variation i samarbejderne kan stille store krav til planlæggerne/forvalterne, når det kommer til at understøtte de grønne frivillige i deres engagement. Netop det er omdrejningspunktet for den kvalitative del af projektet og de anbefalinger, der gives i delprojekt 2.

3.4. Hvorfor engageres grønne frivillige i natur- og parkforvaltningen?

Respondenterne blev ligeledes spurgt til, hvorfor de involverer grønne frivillige i natur- og parkforvaltningen. I spørgsmålet skulle de tage stilling til, hvor enige eller uenige de var i en række udsagn, der relaterer sig til årsagerne til, at de engagerer grønne frivillige. I det følgende har vi grupperet svarene på spørgsmålet 'Hvorfor involveres frivillige i natur- og parkforvaltningen' i følgende temaer: 1) politik og strategi, 2) kvalitet og inddragelse og 3) borgerønsker, fællesskab og udvikling af lokalsamfund.

Politik og strategi

Som det kan ses af Figur 3.7 nedenfor er forholdet ”for at højne borgernes interesse for naturen” den grund, der er særdeles vigtig eller vigtig i svarene fra kommunerne, men også ”for at øge borgernes livskvalitet”. Her er altså tale om to svar, hvor grønne frivillige ikke betragtes som en ren ressource, og hvor der er andet på spil end det at få ’løst opgaven’.

Figur 3.7: Kommunernes svar på, hvorfor grønne frivillige engageres. Grundene relaterer sig her til ”politik og strategi”. (N=88)

Den mindst fremhævede årsag er ”vi har en strategi på området”, til trods for at der i ret stor grad er ”et politisk ønske”. Det er sammenfaldende med svarene om, hvordan samarbejdet med de grønne frivillige er opstået, jf. afsnit 3.3 Samarbejdet med grønne frivillige, s. 19.

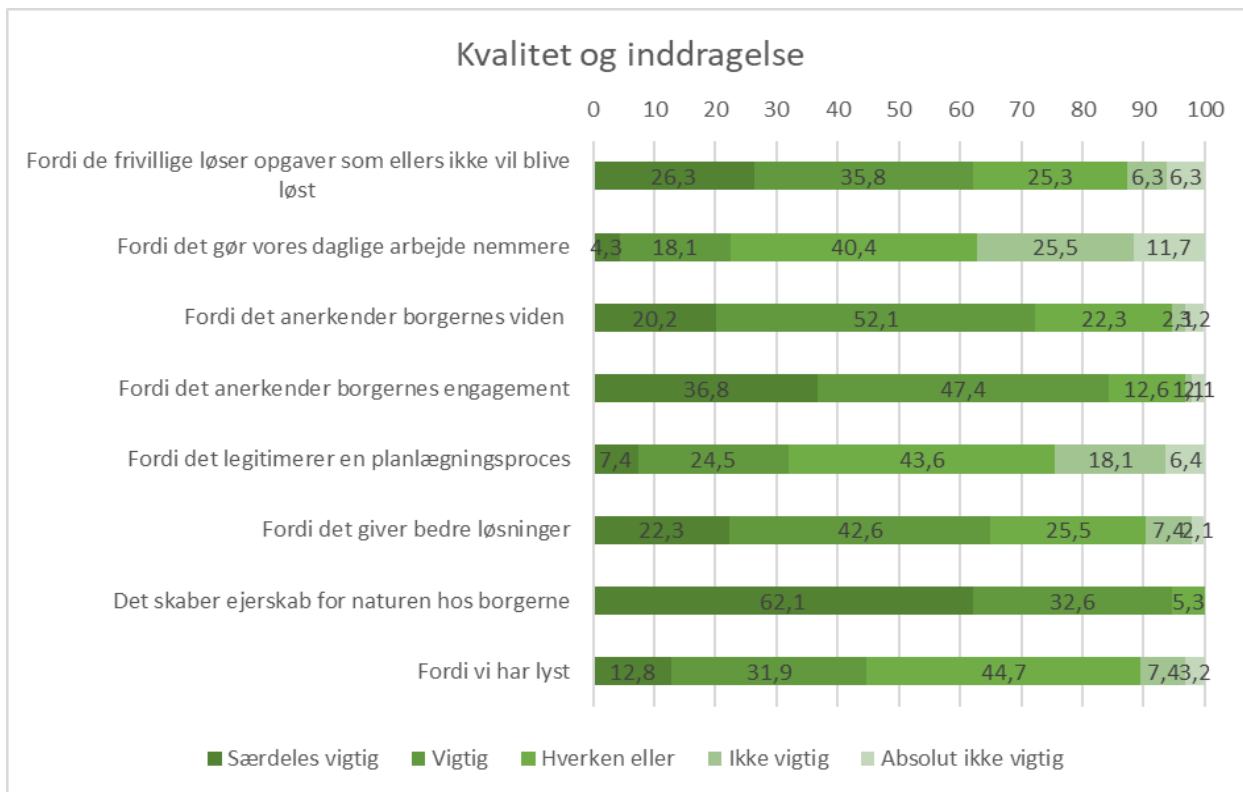
Naturstyrelsens svar adskiller sig fra de kommunale planlæggeres/forvalteres perspektiv, og markeringerne af "det er et politisk ønske" og "vi har en strategi på området" fremstår som særdeles vigtig og vigtig. I Naturstyrelsens enheder har svarene ift. borgernes livskvalitet og interesse for naturen også stor betydning, og alle fire emner synes at have betydning.

Figur 3.8: Naturstyrelsens enheders svar på, hvorfor grønne frivillige engageres. Grundene relaterer sig her til "politik og strategi". (N=19)

Kvalitet og inddragelse

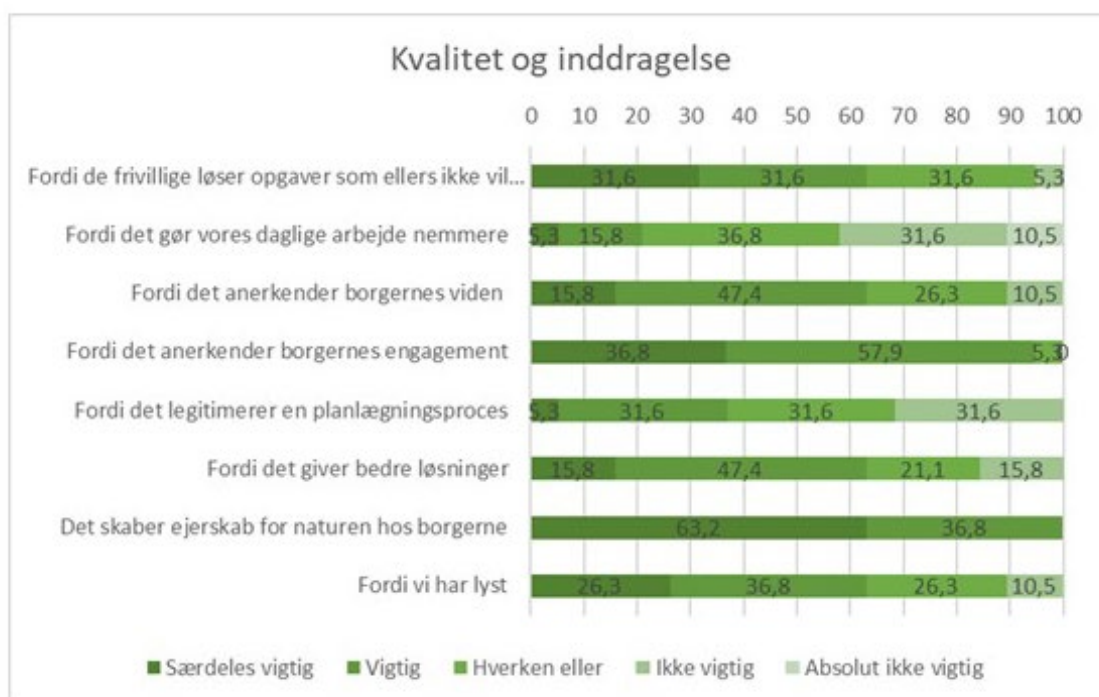
De kommunale planlæggeres/forvalteres svar, der relaterer sig til temaet 'Kvalitet og inddragelse' kan ses i Figur 3.9. Planlæggeres/forvalternes svar indikerer, at det ikke gør arbejdet nemmere at engagere grønne frivillige eller som sådan gøres for at legitimerer en planlægningsproces.

Figur 3.9: Kommunernes svar på spørgsmålet om, hvorfor grønne frivillige involveres. Grundene relaterer sig til kvalitet og inddragelse. (N=88)

Til gengæld er involvering af grønne frivillige en vej til at anerkende borgernes viden og engagement, skabe ejerskab til naturen og sikre bedre løsninger. En anden grund til at engagere grønne frivillige er, at grønne frivillige løser opgaver, som ellers ikke bliver løst. Derudover angiver en række respondenter, at de involverer grønne frivillige af lyst.

Generelt er tendensen hos Naturstyrelsens enheder den samme som i kommunerne, se Figur 3.10. Det er vigtigt eller særdeles vigtigt at grønne frivillige løser opgaver, som ellers ikke ville blive løst, hvilket er i tråd med, at grønne frivillige eksempelvis etablerer mountainbike spor i skovene. En opgave, der ikke ville blive udført i samme omfang, hvis det ikke var for de grønne frivilliges engagement. Derudover anfører Naturstyrelsens respondenter også, at de ved at engagere grønne frivillige anerkender borgernes engagement, og at det giver bedre løsninger.

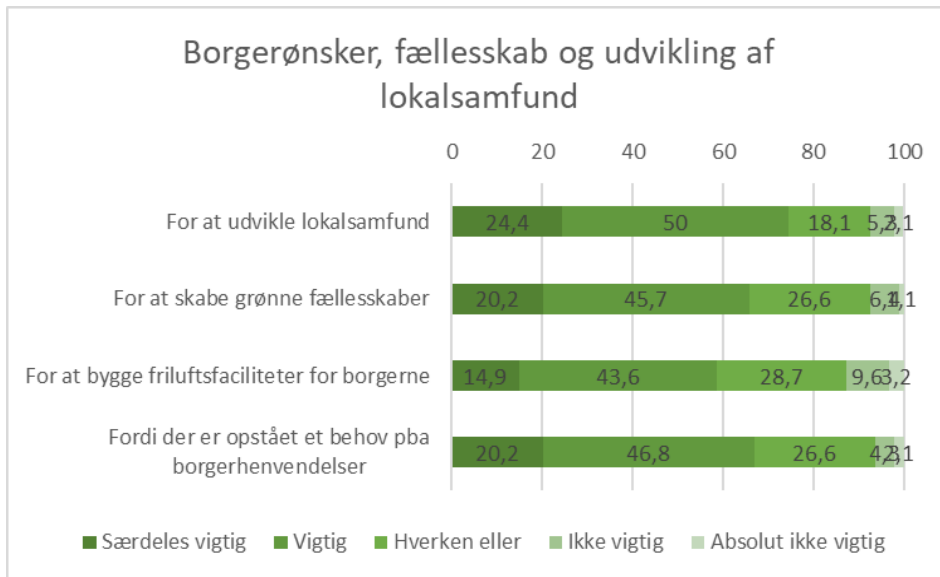

Figur 3.10: Naturstyrelsens enheders svar på spørgsmålet om, hvorfor grønne frivillige involveres. Grundene relaterer sig til kvalitet og inddragelse. (N=19)

Resultaterne indikerer, at Naturstyrelsens enheder i høj grad involverer grønne frivillige, fordi det anerkender borgernes viden og legitimerer en planlægningsproces, men det grønne frivillige engagement gør heller ikke arbejdet nemmere i Naturstyrelsens enheder. Det lystbetonede fylder væsentligt mere i Naturstyrelsens enheder end i kommunerne. Samtidig skal svarene dog også ses i lyset af, at de grønne frivillige etablerer flere friluftsfaciliteter, end der ellers ville blive etableret, da Naturstyrelsens enheder som nævnt ofte etablerer de mest basale faciliteter, mens de mere specialiserede faciliteter ofte etableres gennem partnerskabsaftaler med grønne frivillige.

Borgerønsker, fællesskab og udvikling af lokalsamfund

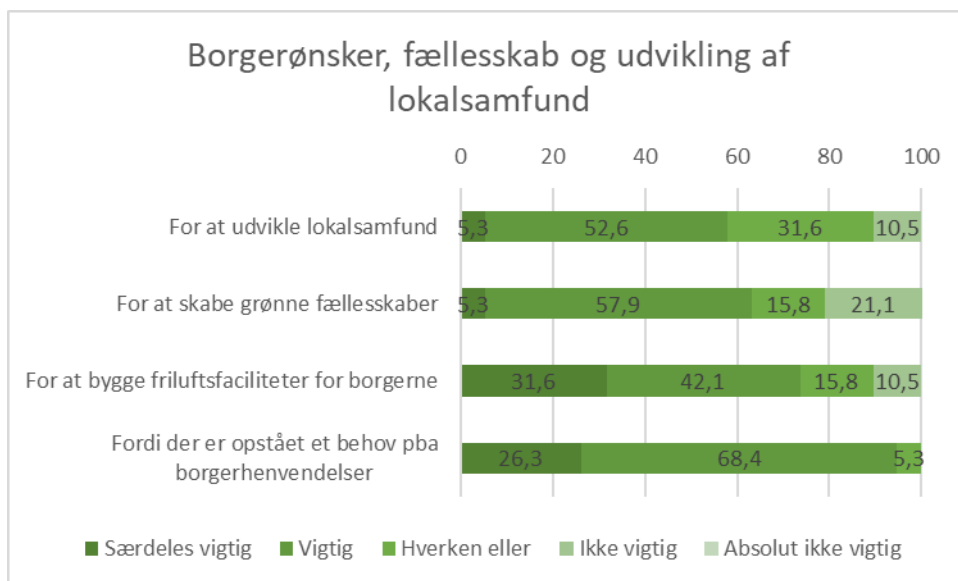
I Figur 3.11 ses de kommunale planlægges/forvalteres svar inden for temaet 'Borgerønsker, fællesskab og udvikling af lokalsamfund'.

Figur 3.11: Kommunernes svar på spørgsmålet om, hvorfor grønne frivillige involveres. Grundene relaterer sig til borgerønsker, fællesskab og udvikling af lokalsamfund. (N=88)

Inden for dette tema er ”*udvikling af lokalsamfund*” den væsentligste grund til at engagere borgere set fra et kommunalt perspektiv, men alle fire årsager har væsentlig relevans. Det kan kædes sammen med de opgaver, de kommunale planlæggere/forvaltere også involverer grønne frivillige i (jf.Figur 3.2). Her svarede over 50% af de kommunale planlæggere/forvaltere, at det var opgaver som: ”*Udvikling af grønne områder*” og ”*For at skabe fællesskaber i naturen*”.

Naturstyrelsens enheders svar inden for temaet borgerønsker, fællesskab og udvikling af lokalsamfund ses i Figur 3.12.

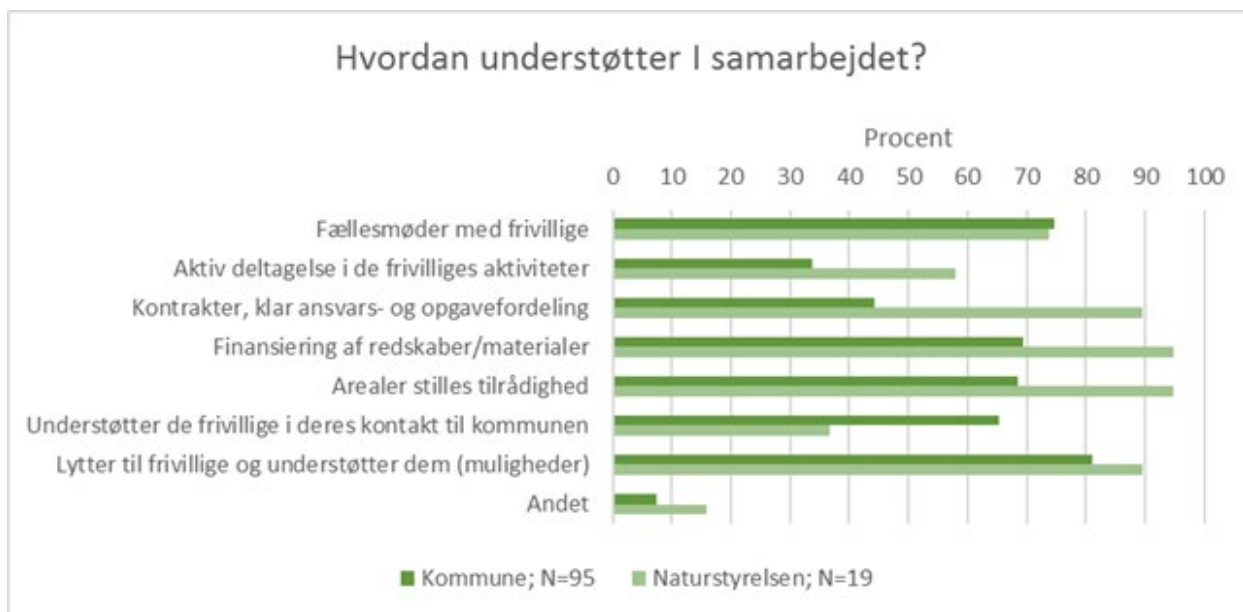
Figur 3.12: Naturstyrelsens enheders svar på spørgsmålet om hvorfor grønne frivillige involveres. Grundene relaterer sig til borgerønsker, fællesskab og udvikling af lokalsamfund. (N=19)

Måske ikke overraskende har udvikling af lokalsamfund og grønne fællesskaber mindre betydning i Naturstyrelsens enheder. Her fylder friluftsfaciliteter væsentligt mere, ligesom borgerhenvendelser har væsentlig betydning. Det hænger også her sammen med resultaterne fra afsnittet om, hvilke opgaver de grønne frivillige er involveret i hos Naturstyrelsen, jf. side 13.

3.5. Hvordan sikres et godt samarbejde?

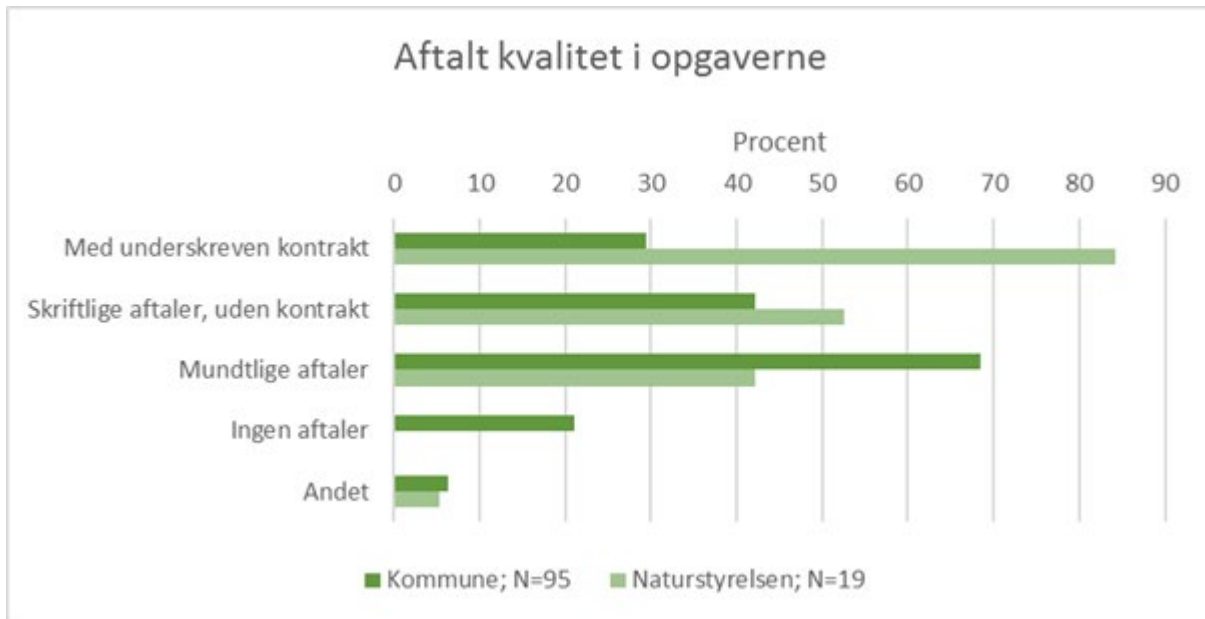
Arbejdet med at understøtte et godt samarbejde kan tage sig ud på mange måder. Under denne kategori er det særligt undersøgt, hvordan samarbejder understøttes og organiseres, samt hvordan kommuner og Naturstyrelsens enheder aftaler kvaliteten i arbejdet⁹.

⁹ Det er vigtigt at understrege, at vi ikke har defineret ordet 'kvalitet', og det er planlæggerne/forvalternes egen vurdering af begrebet kvalitet, der ligger til grund for besvarelsen. Endvidere er det vigtigt at fremhæve, at vi ikke mener, at kvalitet nødvendigvis sikres igennem kontrakter, men for at ramme det sprog myndighed/ planlæggere/forvaltere bruger, har vi valgt at spørge på denne måde.

Figur 3.13: Kommunernes og Naturstyrelsens enheders svar på, hvordan samarbejdet med grønne frivillige understøttes. Bemærk: Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor svarene summerer til over 100 procent.

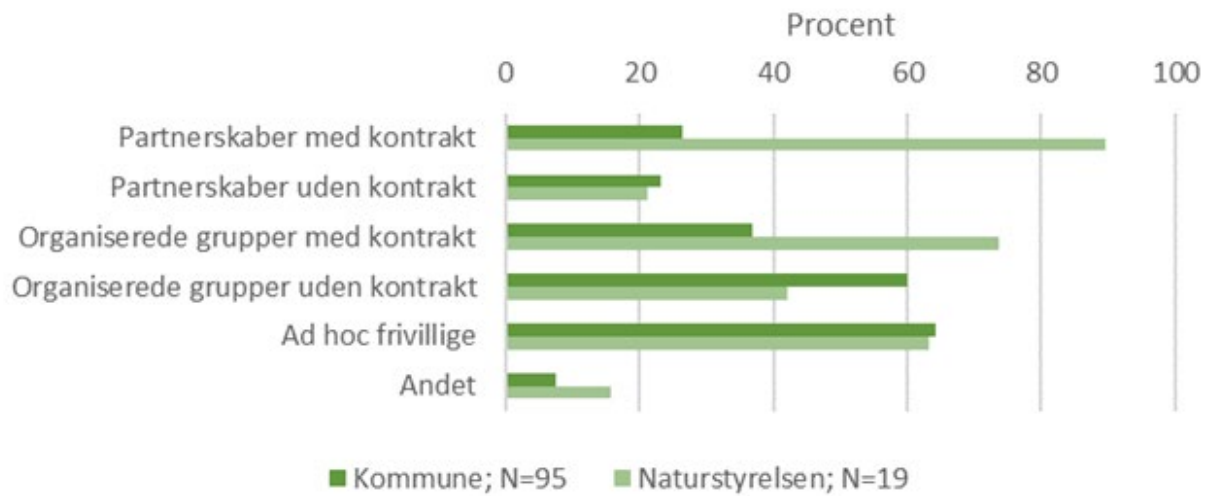
Figur 3.13 illustrerer, hvordan hhv. kommunerne, og Naturstyrelsens enheder understøtter samarbejdet med de grønne frivillige. Her er der en del forskelle at spore i forholdet imellem kommunerne og Naturstyrelsens enheder. Generelt finder vi et stort engagement i at understøtte de grønne frivillige fra Naturstyrelsens side, fx ved at udarbejde kontrakter, finansiering af redskaber, og at arealer stilles til rådighed. Det belyses yderligere under spørgsmålet om, hvordan kvaliteten i det udførte arbejde aftales.

Figur 3.14: Respondenternes svar på spørgsmålet, hvordan aftaler i kvaliteten i det udførte arbejde. (Bemærk: Det har været muligt at sætte flere krydser).

Det er bemærkelsesværdigt, hvor mange flere kontrakter der er i Naturstyrelsens enheder, og hvor mange flere mundtlige aftaler og ad hoc-samarbejder der findes i kommunerne til at sikre kvaliteten i opgaverne, jf. Figur 3.14. Det kan dog hænge sammen med den tidligere analyse af, hvorvidt der findes en politisk strategi (Figur 3.5, side 20), og hvorvidt det grønne frivillige engagement er et politisk ønske. Ofte er forudsætningen for indgåelsen af samarbejder et konkret partnerskab om etableringen af en facilitet eller lignende (Gentin et al. 2019). Derudover kan det spille ind, at de mere strategiske samarbejder oftere må være mere formaliserede fx gennem en kontrakt, mens de mere uformelle samarbejder, som opstår med afsæt i borgerønsker, kan være mere ad hoc og uformelle. Det udfoldes yderligere i spørgsmålet om organisering af samarbejdet nedenfor.

Organisering af samarbejdet

Figur 3.15: Respondenternes svar på, hvordan samarbejdet mellem myndighed og de grønne frivillige er organiseret. (Bemærk: Det har været muligt at sætte flere krydser).

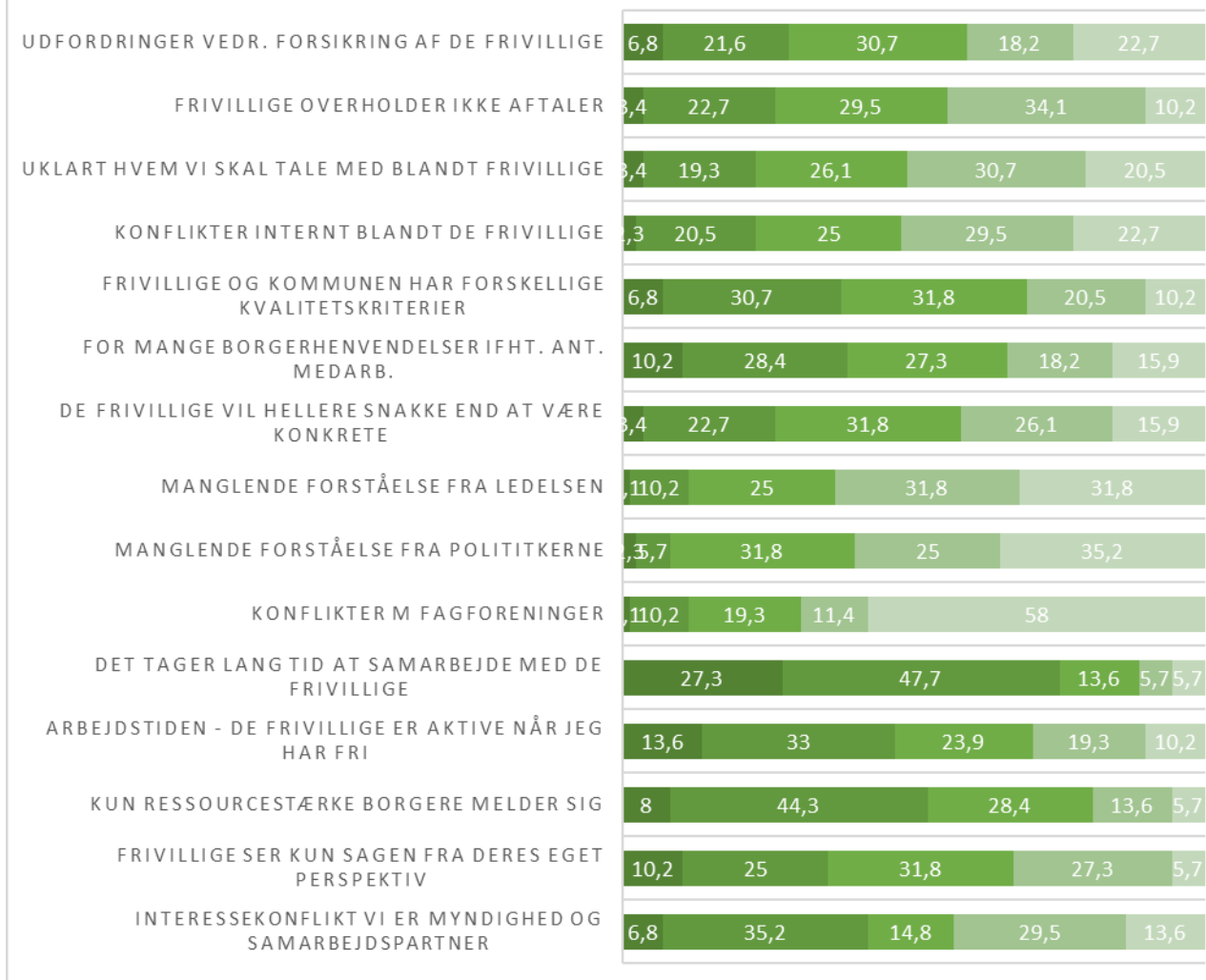
Som det fremgår af Figur 3.15, indgår Naturstyrelsens enheder primært partnerskaber med kontrakter med de grønne frivillige eller samarbejder med organiserede grupper. Det skyldes blandt andet, at de grønne frivillige dermed danner en forening, som de kan bruge til at søge fonde og derigennem finansiere fx faciliteter (Gentin et al. 2019). Derudover er over halvdelen af samarbejderne i både kommuner og Naturstyrelsens enheder med ad hoc-frivillige.

3.6. Udfordringer i forbindelse med at engagere grønne frivillige

For at få en dybere forståelse af samarbejdet mellem grønne frivillige og planlæggerne/forvalterne har vi ligeledes afdækket de mulige udfordringer ved at engagere grønne frivillige.

UDFORDRINGER I SAMARBEJDET

■ I høj grad ■ I nogen grad ■ Hverken eller ■ I mindre grad ■ Slet ikke

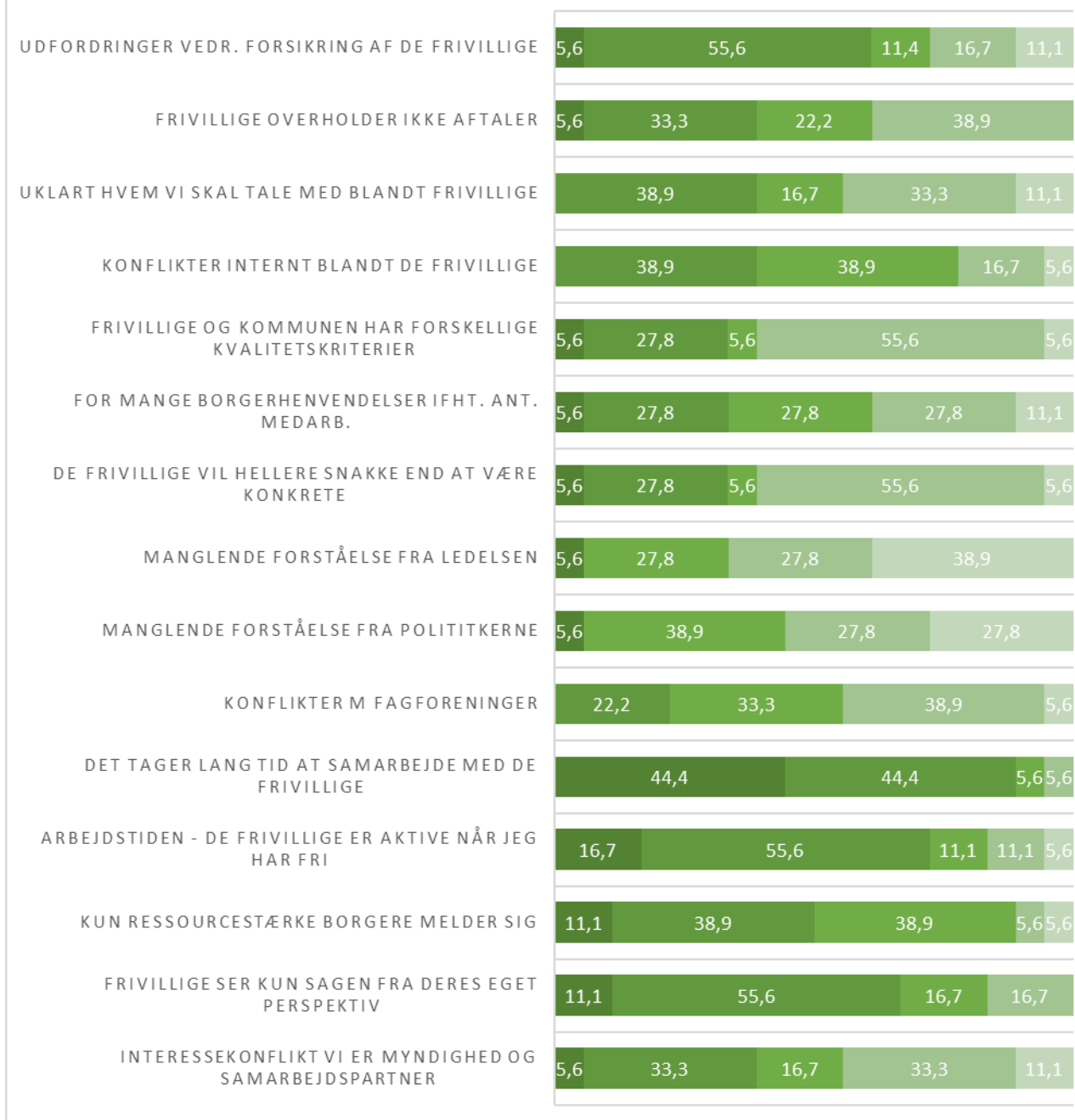

Figur 3.16: Respondenternes svar på spørgsmålet: "Oplever I nogle af de følgende udfordringer i jeres samarbejde med de frivillige?" (Kommuner, N=95)

Ser man ned over Figur 3.16, ser man, at der generelt er flere svar, som her besvares med 'i mindre grad' og 'slet ikke', end der har været i de øvrige spørgsmål. Det samme billede gør sig gældende for Naturstyrelsens enheder. Her ses det blot endnu tydeligere.

UDFORDRINGER I SAMARBEJDET

■ I høj grad ■ I nogen grad ■ Hverken eller ■ I mindre grad ■ Slet ikke

Figur 3.17: Respondenternes svar på spørgsmålet: ”Oplever I nogle af de følgende udfordringer i jeres samarbejde med de frivillige?” (Naturstyrelsens enheder, N=19)

De steder, hvor der peges på udfordringer, er i høj grad samstemmende med konklusionerne fra ”Frivillige i naturen” (Hunt 2017), hvor det er spørgsmålet ”kan du samarbejde med frivillige” eller ”vil du samarbejde med frivillige”, der bruges som omdrejningspunkt for at forstå eventuelle udfor-

dringer. ”*Kan du*” relaterer sig til de interne rammer for grønt frivilligt engagement i kommunen eller Naturstyrelsens enheder. ”*Vil du*” relaterer sig til de mere personlige og relationelle aspekter af det grønne frivillige engagement hos den enkelte medarbejder, der sidder med opgaven. I det følgende dykker vi ned i udfordringerne ud fra disse to perspektiver.

Kan du?

Hvis vi ser på spørgsmålene, som relaterer sig til ”kan du?”, handler det om de interne rammer for planlæggerne/forvalterne: at det tager lang tid at samarbejde med de frivillige, arbejdstiden (de frivillige er aktive, når jeg har fri), interessekonflikten mellem at være myndighed og samarbejdspartner, manglende forståelse fra politikerne og fra ledelsen samt for mange borgerhenvendelser i forhold til antallet af medarbejdere.

I Figur 3.16 og Figur 3.17 ses en der stor variation i besvarelsene. En stor andel af respondenterne angiver ”hverken eller”, som implicerer, at deres opfattelser er meget individuelle og baserer sig på de konkrete – forskelligartede – erfaringer med det grønne frivillige engagement og samarbejde. Respondenterne angiver fire udfordringer i relation til grønne frivillige, som også nævnes af Hunt (2017): 1) at det tager lang tid at samarbejde med de grønne frivillige, 2) at de grønne frivillige er aktive, når man som ansat har fri, 3) at der er interessekonflikt, når man både er myndighed og samarbejdspartner og 4) at der er for få medarbejdere til mængden af borgerhenvendelser. Hunt (2017) fremhæver, at den samme person ikke skal sidde med ansvar for myndighedsbetjening og borgerinddragelse på samme område, at man ikke skal involvere grønne frivillige, før man også har tid til opsamling og løbende dialog, samt at man skal kunne møde de grønne frivillige, når og hvor de er.

Årsagerne til, at det grønne frivillige samarbejde tager tid, kan måske findes i respondenternes svar på, at det er uklart, hvem vi skal tale med blandt de grønne frivillige, konflikter internt blandt de frivillige, eller at der er for mange borgerhenvendelser i forhold til antallet af medarbejdere. Det betyder med andre ord, at det at engagere grønne frivillige i naturforvaltningen ikke bliver en ”spareøvelse”, som kritikere ellers har fremført (Fors et al. 2015). At engagere grønne frivillige i naturforvaltningen er en opgave, der både kræver tid, ofte uden for almindelig arbejdstid, og er krævende på mange forskellige måder.

Vil du?

Hvis vi ser på spørgsmålene, som relaterer sig til "vil du?" handler det om relationen mellem de grønne frivillige og planlæggerne/forvalterne: grønne frivillige ser kun sagen fra deres eget perspektiv; grønne frivillige vil hellere snakke end være konkrete; konflikter internt blandt de grønne frivillige; uklart hvem vi skal tale med blandt de grønne frivillige; grønne frivillige overholder ikke aftaler, og det er kun de ressourcestærke borgere, der henvender sig.

I disse spørgsmål til udfordringer, der relaterer sig til 'vil du', er billedet ligesom i det foregående afsnit meget blandet, og der findes svar i begge ender af skalaen. Bemærkelsesværdigt er det dog, at spørgsmål om grønne frivillige, der ikke overholder aftaler, har interne konflikter; uklarhed i samarbejder og manglende vilje til at udføre konkret arbejde har nogenlunde samme grad af besvarelserne 'i høj grad' og 'i nogen grad', samtidig med at ca. halvdelen ikke synes, det har betydning. Lidt større er problemet med grønne frivillige, der kun ser tingene fra deres eget perspektiv. Det afspejler ligesom de udfordringer, der relaterer sig til "kan du", at der er meget store lokale forskelle, og det formodentligt afhænger meget både af frivilligruppen, planlæggernes/forvalterens perspektiv og planlæggernes/forvalternes mulighed for at agere ift. lokale udfordringer og interne rammer. Også de kvalitative svar i spørgeskemaet underbygger netop dette kontinuum af forskellige holdninger til grønt frivilligt engagement i naturforvaltningen, hvor svarene strækker sig fra de mere kritiske tilgange, der netop fremhæver tids- og ressourceaspektet: *"det koster en masse ressourcer at organisere noget frivillighed (aktivere folk, organisere deres indsats og bevare deres interesse), som bestemt ikke altid kan betale sig"* til en positiv forståelse af det grønne frivillige engagement som meningsgivende for de frivillige selv: *"det skal give mening at involvere, og de skal have en reel indflydelse (inden for en ramme)"* for *"frivillige skal kunne se det rimelige og fornuftige i, at de udfører et stykke arbejde"*.

4. Perspektiver og diskussion

Med denne undersøgelse har vi givet et indblik i den grønne frivilligheds egenart i hhv. kommunerne og Naturstyrelsens enheder, set fra planlæggernes/forvalternes eget perspektiv. Resultaterne viser, at strategier på området kun findes i relativ lille udstrækning, hvorfor den enkelte medarbejders holdning og motivation for grøn frivillighed kan have stor indflydelse på hvordan den grønne frivillighed udmøntes i natur- og parkforvaltningen i Danmark.

Resultaterne har vist et meget mangfoldigt billede af den grønne frivillighed i hhv. kommunerne og Naturstyrelsens enheder: Planlæggerne/forvalterne samarbejder med en lang række forskellige grønne frivillige (både uorganiserede og organiserede grupper), og de opgaver, som de frivillige er engagerede i, spænder fra drift og anlægsprojekter til indsamling af naturrelateret data. Grønne frivillige er engagerede i en lang række forskellige naturområder fra byparker til mere landlige områder og arealer, hvor de fx plejer heder eller bidrager med afgræsning af fællede. Resultaterne viser, at grønne frivilliges engagement er størst uden for byerne. Planlæggerne/forvalterne har en lang række grunde til at involvere og engagere grønne frivillige, og langt de fleste grunde til at involvere relaterer sig til at øge borgernes interesse og ejerskab for naturen. Selvom en af de største udfordringer ved at engagere grønne frivillige er tidsmangel, viser resultaterne, at planlæggerne/forvalterne i kommunerne og i Naturstyrelsens enheder lægger megen energi i at gøre samarbejdet så succesfuldt som muligt. Det sker fx ved at facilitere processen, deltage i møder med de grønne frivillige eller ved at se på arealerne sammen med de grønne frivillige.

I det følgende vil vi perspektivere og diskutere resultaterne i relation til tre temaer: 1) Succesrigt samarbejde – hvordan, 2) Variation i samarbejdet med de grønne frivillige og 3) Udbredelsen af grøn frivillighed i Danmark.

4.1. Succesrigt samarbejde – hvordan?

Spørgeskemaundersøgelsen har vist, at grønne frivillige er engagerede på mange forskellige arealer og løser mange forskellige opgaver. Nogle af disse opgaver er relateret til biodiversitet som fx pleje af heder og vandløb, mens andre opgaver er mere relateret til bedre adgangsforhold og muligheder for friluftsliv. Respondenternes svar på spørgeskemaets åbne svar viser, at nogle planlæggerne/forvaltere har svært ved at stole på de grønne frivilliges kompetencer, i forhold til at de grønne

frivillige kan komme til at ødelægge sjældne arters biotoper, fx: *”Der er jo ad gode grunde FLEST områder, hvor vi ikke kan involvere frivillige. Årsagen er bl.a., at arbejdet skal udføres på en speciel måde. Med specielle værktøjer og maskiner ført af faglærte personer med ekspertise.”* Mens andre fremhæver: *”Nej, ikke rent principielt [udelukker vi ikke frivilligt engagement på særlig sårbare områder], men i praksis kan det være problematisk at involvere f.eks. trail builders i et Natura 2000-område – alligevel har vi gjort det – og det bør vi nok lige genoverveje. Nogle typer frivillige vil kunne inddrages i disse områder, andre typer frivillige vil konflikte”.* Og andre anfører: *”... hvis noget er særligt sårbart, ville jeg vurdere, at det ville være et meget tungt ansvar for frivillige”,* hvorimod andre lægger vægt på *”Vi involverer frivillige, der hvor der er interesse. Der er derfor ikke tale om specifikke naturområder, hvor vi ikke involvere frivillige”.*

Engagement af grønne frivillige kan ifølge forskningslitteraturen være en barriere for den sammenhængende natur, da de frivilliges engagement ikke tænkes sammen med udpegede beskyttede områder, økologiske forbindelseslinjer, biodiversitet etc. (Buijs et al. 2016). Men vores resultater peger også i retning af, at planlæggerne/forvalterne selv er barrieren for at knytte det frivillige engagement tættere sammen med planlægningen af grønne forbindelseslinjer i landskabet. Det skyldes primært, at nogle af planlæggerne/forvalterne ikke stoler på de grønne frivilliges kompetencer, eller fordi de mener, der skal specialistviden til for at pleje truede arter, en specialistviden som grønne frivillige ikke umiddelbart er i besiddelse af. Det kan i høj grad kobles sammen med tillid til grønne frivilliges kompetencer.

Flere undersøgelser understreger også, at tillid mellem myndigheder og grønne frivillige er essentiel for et succesrigt samarbejde (Stern and Coleman 2015; Hunt 2017; Hamm 2017). Mange af respondenterne har tillid til de grønne frivilliges kompetencer, mens andre er mere skeptiske. Måske hænger skepsissen også sammen med, at planlæggerne/forvalterne ikke har tid nok til at arbejde med grønne frivillige. Hvis de grønne frivillige af og til er ustabile i deres fremmøde og forsvinder igen, kunne det tænkes, at det ikke er ”tiden værd”. Som en af respondenterne fremhæver: *”[...] så koster det en masse ressourcer at organisere noget frivillighed: aktivere folk, organisere deres indsats og bevare deres interesse, som bestemt ikke altid kan betale sig. En kontinuerlig vedligehold af et areal via frivillighed er en sjælden gave – på trods af indsatsen omkring at opretholde den – og bundet i stærk lokal interesse: såsom f.eks. udsigt”.*

En anden vigtig del af at engagere grønne frivillige er ifølge Hunt (2017) deres lokale viden og netværk, i og med grønne frivillige ofte er meget lokalt forankret – det som ovenstående citat vurderer som en ”*stærk lokal interesse*”. En stor del af det at arbejde med grønne frivillige er derfor relateret til at vide, hvem man skal kontakte, og hvor de aktive borgere bor, hvis man ønsker at etablere nye samarbejder, og hvis man har et ønske om at forbinde de forskellige grønne frivilligrupper.

En af kommunalreformens konsekvenser er, at kommunerne er blevet arealmæssigt større. Samtidig tager det tid at opbygge lokale netværk, som man som planlægger/forvalter kan trække på, når man ønsker at engagere grønne frivillige i naturforvaltningen. Måske er det derfor ikke så underligt, at planlæggerne/forvalterne føler, de ikke har tid nok til at engagere grønne frivillige. Når man ønsker et succesfuldt samarbejde med grønne frivillige, er det derfor anbefalelsesværdigt at deltage aktivt ude i lokalsamfundet ved at mødes med borgerne og lytte til deres ideer. Det er derfor vigtigt, at opgaven med at engagere grønne frivillige er en opgave på lige fod med andre almindelige opgaver, og at der allokeres arbejdstid til netværksdannelse. På den måde kan det være, at de grønne frivilliges arbejde også kan ses i en større strategisk sammenhæng, nemlig ved at indtænke deres engagement i fx den mere strategiske planlægning af den grønne infrastruktur.

4.2. Variation i samarbejdet med de grønne frivillige

Et af elementerne i ’mosaic governance’ er at kombinere de lokale indsatser af grønne frivillige med den mere strategiske planlægning af grøn infrastruktur (Mattijssen et al 2018), eller som Bujs et al (2016, s. 2) fremhæver: ”*initiativer fra aktive borgere skal forbindes med andre aktører og projekter*” (egen oversættelse). Kontakten til og engagementet af ad hoc-frivillige (se Figur 3.15) kan indikere, at planlæggere/forvaltere samarbejder og engagerer grønne frivillige, som vil noget med et grønt område. På den anden side er der også andre respondenter, der forsøger at motivere grønne frivillige til at engagere sig i forskellige områder, der måske kræver en indsats. Det kunne netop være udgangspunktet for en mere strategisk tænkning ift. kvaliteten af den grønne infrastruktur.

Det er blevet tydeligt igennem dette studie, at mange kommuner ikke arbejder særligt strategisk med grøn frivillighed, eller at den grønne frivillighed ikke er formaliseret i kommunernes overordnede politiske strategier – eller at samarbejdet ikke er formaliseret gennem kontrakter, men mere løst organiseret gennem mundtlige aftaler – i modsætning til Naturstyrelsens enheder. Manglen på strategisk forankring er dog ikke kun en ulempe set fra det perspektiv, at det giver medarbejderne

en stor fleksibilitet ift. at udvikle projekter, som tager afsæt i de lokale forhold og ønsker, som også er nøglen til et succesfuld samarbejde med grønne frivillige. Det er vigtigt at slå fast, at der ikke findes én løsning, der passer til alle, men at løsninger altid må tilpasses de lokale forhold, og at strategier på området heller ikke står i vejen for fleksibilitet og et solidt samarbejde med grønne frivillige.

Forskellen i holdninger til grønt frivilligt engagement kan måske også relateres til, hvordan den enkelte planlægger/forvalter føler, han/hun har mulighed for at tilpasse sit arbejdsliv til de krav, der stilles, når man arbejder med grønne frivillige – fx *”de frivillige er aktive, når jeg har fri”*. En anden forklaring kan måske også findes i forskellige relationelle værdier – medarbejderens erfaringer, viden om lokale forhold – og i det hele taget interessen for at skabe netværk og facilitere grønne frivillige.

Uanset om grønt frivilligt engagement er et resultat af budgetbegrænsninger og den store fokus på drift, viser projektet her, at grøn frivillighed bidrager til mere adgang til det åbne land, flere friluftsfaciliteter eller ”bedre natur”, end hvad park- og naturforvaltningen ville have opnået uden det grønne frivillige engagement. Derfor kan vi konkludere, at på trods af budgetbegrænsninger på natur- og miljøområdet skabes både bedre adgang og mere natur gennem grøn frivillighed. Om naturområderne så er forbundne nok, kan naturligvis diskuteres. Men i kommuner, hvor grønne frivillige både får lov til at gå til hånde med vedligehold og pleje af fællede, heder, åer, enge etc., vil mosaikken af naturområder have mulighed for at bidrage til en bedre kvalitet og en større sammenhæng, sammenlignet med en kommune hvor den ’eneste’ opgave, frivillige får lov til at deltage i er at trampe stier eller bygge mountainbike- eller ridespor. Og hvis den kommunale indsats på dette område også går hånd i hånd med Naturstyrelsens indsats, vil borgerne få et varieret udbud af friluftsfaciliteter og tilgængelig natur i deres lokalområde.

4.3. Udbredelsen af grøn frivillighed og ’mosaic governance’ i Danmark

Respondenterne i denne spørgeskemaundersøgelse var både planlæggere/forvaltere i hhv. kommunerne og Naturstyrelsens enheder, som arbejder med grøn frivillighed i park- og naturforvaltningen i Danmark. Respondenterne blev fundet gennem sneboldsampling i kommunernes natur- og miljøafdelinger/teknik- og miljøafdelinger og i Naturstyrelsens enheder. Efterfølgende har det vist sig, at en del af respondenterne har delt spørgeskemaet internt blandt kollegaerne, da ”det at arbejde med

grønne frivillige” er en opgave, der ofte løses af flere medarbejdere. Samtidig kan det også være muligt, at grønne frivillige arbejder helt afkoblet fra kommuner og Naturstyrelsens enheder som fx personlige affaldsindsamlinger eller vedligeholdelse af trampestier i det åbne land.

Vi er dog overbeviste om, at den aktuelle undersøgelse giver en god indsigt i den grønne frivillighed i Danmark: grønne frivillige er engagerede i mange forskellige naturtyper, de løser mange forskellige opgaver, og der tegner sig et mangfoldigt billede af, hvordan myndighederne har organiseret deres samarbejde med de grønne frivillige. Nogle kommuner engagerer grønne frivillige så meget som overhovedet muligt, mens andre er mere tilbageholdende. Med andre ord, den grønne frivillighed er meget mangfoldigt, og planlæggerne/forvalterne i kommunerne og Naturstyrelsens enheder både kan og vil det grønne samarbejde. Hvordan man kan gøre det bedst muligt, giver konklusionerne og anbefalingerne, der afrapporteres i delprojekt 2, nogle anvisninger til.

5. Referencer

- Aalbers CBEM, Sehested K (2018) Critical upscaling. How citizens' initiatives can contribute to a transition in governance and quality of urban greenspace. *Urban For Urban Green* 29:261–275. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2017.12.005>
- Buijs A, Hansen R, Van der Jagt S, et al (2019) Mosaic governance for urban green infrastructure: Upscaling active citizenship from a local government perspective. *Urban For Urban Green* 40:53–62. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2018.06.011>
- Buijs AE, Mattijssen TJ, Van der Jagt AP, et al (2016) Active citizenship for urban green infrastructure: fostering the diversity and dynamics of citizen contributions through mosaic governance. *Curr. Opin. Environ. Sustain.* 22:1–6
- Center for Frivilligt Socialt Arbejde Frivilligrapport 2016-2018 | Frivillighed.dk
- Detollenaere J, Willems S, Baert S (2017) Volunteering, income and health. *PLoS One* 12:e0173139. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0173139>
- Fors H, Molin JF, Murphy MA, Konijnendijk van den Bosch C (2015) User participation in urban green spaces - For the people or the parks? *Urban For. Urban Green.* 14:722–734
- Gentin S, Kristensen LS, Sørensen EM, Nielsen AB (2019) Elmelund Skov - skovrejsning gennem partnerskaber. Frederiksberg
- Hamm JA (2017) Trust, Trustworthiness, and Motivation in the Natural Resource Management Context. *Soc Nat Resour* 30:919–933. <https://doi.org/10.1080/08941920.2016.1273419>
- Holdt MB, Hygym H, Gerber H, et al (2014) Samskabelse eller samarbejde? Forskelle, fordele og fremgangsmåder – Ingerfair. Forlaget Ingerfair
- Hunt J (2017) Frivillige i naturen - Håndbog til praktikere om involvering af frivillige. København
- Ibsen B, Levinsen K (2017) Kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige. Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet
- Mattijssen T, Buijs A, Elands B (2018a) The benefits of self-governance for nature conservation: A study on active citizenship in the Netherlands. *J Nat Conserv* 43:19–26. <https://doi.org/10.1016/j.jnc.2018.01.006>
- Mattijssen T, Buijs A, Elands B, Arts B (2018b) The 'green' and 'self' in green self-governance – a study of 264 green space initiatives by citizens. *J Environ Policy Plan* 20:96–113. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2017.1322945>
- Santini ZI, Meilstrup C, Hinrichsen C, et al (2019) Formal Volunteer Activity and Psychological

Flourishing in Scandinavia: Findings from Two Cross-sectional Rounds of the European Social Survey. *Soc Curr* 6:255–269. <https://doi.org/10.1177/2329496518815868>

Stern MJ, Coleman KJ (2015) The Multidimensionality of Trust: Applications in Collaborative Natural Resource Management. *Soc Nat Resour* 28:117–132.

<https://doi.org/10.1080/08941920.2014.945062>

Appendiks – Spørgeskema

Spørgeskema udsendt efterår 2018

Tak fordi du vil deltage i undersøgelsen om frivillighed i park- og naturforvaltningen i Danmark - det tager ca. 15 minutter at besvare spørgsmålene. Dine svar bliver behandlet anonymt og vil blive opbevaret ifølge de nye regler for persondata.

Frivillighed bliver i stigende grad en del af opgaveløsningen inden for natur- og miljøområdet i stat og kommune. Vi håber, at du har lyst til at dele dine erfaringer med at involvere frivillige i opgaveløsningen inden for natur- og miljøområdet - både i og uden for byen.

Vi bruger FN's definition af frivillighed og forstår frivilligt engagement som en bred vifte af aktiviteter; fra traditionelle former for gensidig hjælp og selvhjælp, til formelle serviceydelser og andre former for borgerdeltagelse, foretaget af fri vilje, for offentlighedens gode, og hvor aflønning ikke er den vigtigste motiverende faktor.

Med hensyn til ”natur”, skal det i denne sammenhæng forstås bredt, og inkluderer både byens parker, grønne områder og naturområder i det åbne land – fra enkelt træer og små lommehaver til større parker, skove og naturarealer både i byen og på landet.

Frivillige opgaver inden for naturområdet kan således være alt fra pleje og vedligehold af park- og naturområder, frivillig naturvejledning og etablering af friluftsfaciliteter til at samle affald.

God fornøjelse

Hvilket organisatorisk lag er du ansat i?

- (1) Leder (med personale ansvar)
- (2) Ikke leder

Hvad er din stillingsbetegnelse/ titel på din stilling?

Hvilken uddannelse har du?

Har du kontakt (fx telefonisk, møder ell. lign) med frivillige inden for natur- og miljøområdet i dit arbejde?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

Hvilke typer af frivillige samarbejder I med inden for natur- og miljøområdet? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Borgerne (organiseret som fx forening)
- (2) Borgerne (uorganiseret fx ad hoc grupper eller enkelte borgere)
- (3) Idrætsforeninger
- (4) Spejderne
- (5) Danmarks Naturfredningsforening
- (6) Dansk Ornitologisk Forening
- (7) Jægere
- (8) Lystfiskere
- (9) Naturvejledere (ikke kommunalt ansat)
- (10) Friluftsrådet
- (11) Grønt råd
- (12) Andet (skriv hvad/hvilke) _____
- (13) Intet samarbejde med frivillige

Hvordan er "det at arbejde med frivillige inden for natur- og miljøområdet" opstået og kommet på tale på din arbejdsplads? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Politisk besluttet uden strategi
- (2) Politisk besluttet med en strategi
- (3) Behov opstået pba. borgerhenvendelser
- (4) På egen/andre medarbejderes foranledning
- (5) Andre årsager (skriv hvilke) _____
- (6) Ved ikke

Nedenfor er der nævnt en række grunde til at involvere frivillige i jeres arbejde på natur- og miljøområdet. Hvor vigtig er følgende udsagn på en skala fra særdeles vigtig til absolut ikke vigtig? (Sæt et kryds ved hvert udsagn)

	Særdeles vigtig	Vigtig	Hverken eller	Ikke vigtig	Absolut ikke vigtig
Det er et politisk ønske	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Vi har en strategi på området	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Det skaber ejerskab for naturen hos borgerne	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
For at højne borgernes interesse om naturen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
For at øge borgernes livskvalitet	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
For at bygge friluftsfaciliteter for borgerne	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
For at skabe grønne fællesskaber	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
For at udvikle lokalsamfund	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi de frivillige løser opgaver som ellers ikke ville blive løst	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi vi har lyst	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi der er opstået et behov pba. borgerhenvendelser	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi det gør vores daglige arbejde nemmere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi det giver bedre løsninger	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi det anderkender borgernes viden	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi det anderkender borgernes engagement	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Fordi det legitimerer en planlægningsproces	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Hvilke opgaver er de frivillige engageret i inden for natur- og miljøområdet på din arbejdsplads? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Drift (Skriv hvad) _____
- (2) Anlægsopgaver (Skriv hvilke) _____
- (3) Udvikling af grønne områder
- (4) Innovation
- (5) Fællesskaber (Naturen som ramme for at skabe fællesskab)
- (6) Borgerne hjælper med at indsamle natur-relaterede data fx via app eller anden borger-dreven kortlægning / Citizen science
- (7) Andet (Skriv hvad) _____

Er der opgaver, hvor I ikke involverer frivillige inden for natur- og miljøområdet på din arbejdsplads (Skriv ja/nej og begrund gerne dit svar)

Hvilke naturtyper forvalter I på din arbejdsplads? (Sæt venligst kryds ud for de relevante naturområder)

- (1) Enkelt-træer
- (2) Lomme parker
- (3) Byparker
- (4) Byhaver
- (5) Gårdområder
- (6) Byskove
- (7) Skove
- (8) Overdrev eller vedvarende græsarealer
- (9) Kyst
- (10) Sø
- (11) Vandløb
- (12) Enge
- (13) Heder
- (14) Blå områder inde i byerne
- (15) Skolegårde
- (16) Kirkegårde
- (17) Idrætsanlæg
- (18) Områdefornyelse eller kvarterløft
- (19) Lokal afledning af regnvand (LAR)
- (20) Stisystemer inden for byen
- (21) Stisystemer i landlige områder
- (22) Andet (skriv hvad) _____

Marker venligst alle områder hvor de frivillige er engagerede inden for natur- og miljøområdet på din arbejdsplads. (Du kan sætte flere krydser)

- (1) Enkelt-træer
- (2) Lomme parker
- (3) Byparker
- (4) Byhaver
- (5) Gårdområder
- (6) Byskove
- (7) Skove
- (8) Overdrev eller vedvarende græsarealer
- (9) Kyst
- (10) Sø
- (11) Vandløb
- (12) Enge
- (13) Heder
- (14) Blå områder inde i byerne
- (15) Skolegårde
- (16) Kirkegårde
- (17) Idrætsanlæg
- (18) Områdefornyelse eller kvarterløft
- (19) Lokal afledning af regnvand (LAR)
- (20) Stisystemer inden for byen
- (21) Stisystemer i landlige områder
- (22) Andet (skriv hvad) _____

Er der områder (fx specifikke naturtyper, grønne områder, arealer med særlige bindinger/beskyttelsesstatus) hvor I ikke involverer frivillige? (Skriv ja/nej og begrund gerne dit svar)

Hvordan understøtter I samarbejdet med de frivillige inden for natur- og miljøområdet? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Vi deltager på møder sammen med de frivillige hvor opgaverne planlægges i fællesskab
- (2) Vi deltager aktivt i de frivilliges aktiviteter
- (3) Vi skriver kontrakter, så der er en klar aftale om fordelingen af opgaver og ansvar
- (4) Vi finansierer redskaber / materialer
- (5) Vi stiller arealer til rådighed
- (6) Vi understøtter de frivillige i deres kontakt til kommunen
- (8) Vi lytter til de frivilliges ønsker og undersøger mulighederne for at de frivillige kan føre deres egne ideer og initiativer ud i livet
- (7) Andet (skriv hvad) _____

Angiv venligst, hvordan I understøtter de frivillige mest på din arbejdsplads? (Sæt kun et kryds)

- (1) Vi deltager på møder sammen med de frivillige hvor opgaverne planlægges i fællesskab
- (2) Vi deltager aktivt i de frivilliges aktiviteter
- (3) Vi skriver kontrakter, så der er en klar aftale om fordelingen af opgaver og ansvar
- (4) Vi finansierer redskaber / materialer
- (5) Vi stiller arealer til rådighed
- (6) Vi understøtter de frivillige i deres kontakt til kommunen
- (8) Vi lytter til de frivilliges ønsker og undersøger mulighederne for at de frivillige kan føre deres egne ideer og initiativer ud i livet
- (7) Andet (skriv hvad) _____

Der kan være "udfordringer" i at samarbejde med frivillige. Oplever I nogle af de følgende udfordringer i jeres samarbejde med de frivillige inden for natur- og miljøområdet? (Sæt et kryds ved hver udfordring)

	I høj grad	I nogen grad	Hverken eller	I mindre grad	Slet ikke
Udfordringer vedrørende forsikring af de frivillige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
De frivillige overholder ikke de aftaler vi har indgået	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Kommunikation - uklart hvem vi skal tale med blandt de frivillige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Konflikter internt blandt de frivillige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Frivillige og kommunen har forskellige kvalitetskriterier	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
For mange borgerhenvendelser med ideer til frivillige projekter til det antal medarbejdere vi er i afdelingen.	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Nogen af de frivillige vil hellere snakke end at være konkrete	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Manglende forståelse fra ledelsen	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Manglende forståelse fra politikerne	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Konflikt med fagforeninger	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Det tager lang tid at samarbejde med frivillige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Arbejdstiden - de frivillige er aktive når jeg har fri	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Det er kun ressourcestærke borgere der melder sig som frivillige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

	I høj grad	I nogen grad	Hverken eller	I mindre grad	Slet ikke
De frivillige ser kun på sagen ud fra deres eget perspektiv	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Interessekonflikt mellem både at være myndighed og samarbejdspartner for de frivillige	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Arbejder I på tværs af forvaltninger eller administrative enheder omkring frivillighed på natur- og miljøområdet?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Ved ikke

I hvilken grad oplever du politisk opbakning til at arbejde med frivillige inden for natur- og miljøområdet på din arbejdsplads?

- (1) I høj grad
- (2) I nogen grad
- (3) I lille grad
- (4) Ingen opbakning

Hvordan har I organiseret samarbejdet mellem forvaltningen og de frivillige inden for natur- og miljøområdet? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Partnerskaber (med kontrakt)
- (3) Partnerskaber (uden kontrakt)
- (6) Organiserede grupper (med kontrakt)
- (7) Organiserede grupper (uden kontrakt)
- (4) Ad hoc/ løse frivillige /"kom ind fra gaden" frivillige
- (5) Andet (skriv hvad) _____

Hvordan aftaler I kvaliteten af opgaverne (udførslen mv.) mellem jer og de frivillige inden for natur- og miljøområdet? (Sæt gerne flere krydser)

- (1) Med en underskrevet kontrakt
- (2) Skriftlige aftaler, men uden underskrevet kontrakt
- (3) Mundtlige aftaler
- (4) Ingen aftaler
- (5) Andet (Skriv hvad) _____

Deltager de frivillige i en form for uddannelse, kursus eller anden træning inden de får lov til at være frivillige på natur- og miljøområdet hos jer? (Skriv ja/nej og beskriv gerne form/omfang)

Synes du de frivillige inden for natur- og miljøområdet har brug for mere uddannelse (fx om samarbejde, om naturkvalitet, om "det at være frivillig", om at betjene maskiner mm)?

- (1) Ja, hvilken uddannelse? _____
- (2) Nej, begrund evt dit svar _____
- (3) Ved ikke

Har du eksempler på et særlig godt samarbejde, som vi evt. må kontakte dig for at høre nærmere om? (Du kan skrive et par stikord her, eller blot skrive nej)

Har du eksempler på et særligt udfordrende samarbejde, som vi evt. må kontakte dig for at høre mere om? (Du kan skrive et par stikord her, eller blot skrive nej)

Har du andre kommentarer, er du velkommen til at skrive dem her.

Mange tak for din hjælp. Med din viden og dine svar har du bidraget til at få mere viden om frivillighed i naturen i Danmark.

Når du trykker "afslut" gemmes dine svar automatisk.

KØBENHAVNS UNIVERSITET

INSTITUT FOR GEOVIDENSKAB
OG NATURFORVALTNING

ROLIGHEDSVEJ 23
1958 FREDERIKSBERG

TLF. 35 33 15 00
IGN@IGN.KU.DK
WWW.IGN.KU.DK